

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Rhenana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68715](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68715)

supplicationum ritus; comitantibus omnibus bonis, maxima vulgi frequentia reductus. Hac & talia Dei beneficio nostrorum ministerio in his excursionibus facta: quibus ita affecti omnes, vt acerbitatem discessus, anninerfarij saltem reditus expectatione solarentur.

P R O V I N C I A

R H E N A N A .

OMPLEXA socios supra trecentos amplius triginta. Coloniae triginta quatuor: Treuiris triginta sex, alias triginta octo: in Probationis Domo, priore anno, viginti sex, e quibus, tertiani tres: posteriore, viginti duos: & sex praeterea sacerdotes, explentes tertium annum: Moguntiae modo quinque, modo tres, supra quinquaginta: Herbipoli quadraginta quatuor, interdum & octo: Spirae octodecim, aliquando viginti: Fuldae viginti tres, aut quinque: Heiligenstadij tredecim. His adiungendi quatuor, qui in Hildesiensi Sede, & Erfurtenfi Missionis versantur: Molsenij viginti quatuor: quindecim sedecimue Confluentiae: vno plus Monasterij: Duodecim Paderbornae:

bornæ: emigrarunt, (vt coniungam simul duos annos,) duodeuiginti: immigrarunt triginta septem.

COLLEGIVM COLONIENSE.

CATECHISMI, & concionum, varia per vrbs loca & templa, admirabiles fructus, institutis multis, aut restitutis in Catholicam fidem. De muliere ex Anabaptismo resipiscente, & salutaribus aquis tincta, scripsimus nuper: eam nunc imitata est soror annos nata sedecim: exemplum fecere ambæ reliquis sororibus idem faciendi, accensis iam cupiditate sacrosancti baptismi. Adultera ad desertas nuptias reuertit. Virguncula non obscuro loco, innutrita hæresi, ad rectæ religionis studium conuersa. Tres tenera adhuc ætate pueri, & tenui re familiari, commodam condicionem oblatam ab hæreticis, si mutarent fidem, magno animo respuerunt. Alij nõ maiores natu, clam parentibus, timore virgarum, conciones nostras frequentant, & templum, confessioni faciendæ: auctores æqualibus, easdem vt agitent animo curas, vel munitulis spe incendenda, vel exemplo, minuendo metu. sed & ancillulæ quædam adhibitis licet minis, maledictisue abduci a celebratione nostræ ædis, siue ad vetitos cibos adduci nulla ratione

tione potuerunt: vt ieiunæ perſepe manſe-
 rint vel integrum diem. magnum vnius cer-
 tamen, tota Quadrageſima, inditis clam car-
 nibus in eius pulmenta: quod tamen, vſque ad
 admirationem aduerſariorum, patientia ſu-
 ravit. Qui paupertate premebantur a ditio-
 ribus ſubleuati ſunt: ſeptem remoti a propo-
 ſito voluntariæ necis: atque ex his muliereſ
 tres, quarum & animorum & corpori neceſſi-
 tati conſultū, Perſuaſum ſexagenariæ, vt redi-
 ret in gratiam, & in manum mariti: virgini, vt
 ne caſtitiæ votum (cui ſe obſtrinxerat) cum
 inceſto matrimonio mutaret: viro, vt ſex an-
 norum pellicem, ex qua ſuſceperat liberos, du-
 ceret vxorem. Mulier Catholica & pia carere
 maluit matrimonio, quam virum habere, a
 quo ambiebatur, hæreticum, infeſtum nobis,
 quamuis copioſum, atque opulentum. Com-
 mentationibus ſacris tam multi dederunt ope-
 ram, vt raro Collegium, ijs qui ſe exercerent
 ad iuſtitiam, vacuum eſſet: ex his adoleſcen-
 tes duo e Pomerania, Græce & Latine docti,
 exuta vana ſuperſtitione, Dominicanorum ha-
 bitum induere. In Cartuſienſibus eadem ope-
 ra nauata eſt. Reſ ſcholæſtica promotæ. Scho-
 læ accipiendis aduentibus ampliores factæ: ij
 amplius octingenti: Conuictores non paucio-
 res quinquaginta: qui Beatam Virginem ſibi
 delegerunt patronam, non Dominicis ſolum
 diebus, vt antea, ſed feſtis quoque ſingulis cõ-
 uentus,

uentus celebrare cœperunt: ex his, posteriore
anno, octo, in alios religiosorum ordines, lex,
in nostram Societatem, cooptati. nam anno
superiore viginti e toto corpore discipulo-
rum in varijs Cœnobijs se Deo addixerunt.
vir magna apud suos auctoritate, sub tutela
Dei genitricis, per ipsos iam quinque annos
certis locis ac diebus magnam egenorum tur-
bam ad fidem instituit refectam sipe. est qui
cum socio ex eodem Sodalitio Hollandiam
obiens orthodoxos confirmat, errantes diri-
gat, sacra mysteria celebrat, cœnobitas reuo-
cat ad veteres leges: in vna Ultraiecto familias
nobiles viginti Ecclesiæ restituit, sunt ex eodẽ
numero alij, quibus ad adiuuandos proximos
idem conatus, & ardor. In studiorum instau-
ratione vtroque anno datum est drama, co-
ram Apostolico Nuntio, & serenissimis Bau-
ariæ Principibus Philippo & Ferdinando.
Magnum Nuntij ipsius erga nos studium: ita
frequens operatur sacris in nostra xde: in ea-
dem indixit preces anno posteriore ad horas
quadraginta, tanto concursu, vt ab orta luce
vsque ad primam facem, templum preca-
tionibus plenum esset: pluribus interim ex-
clusis, quam admissis. Apud Philippum vero
& Ferdinandum Principes, eadem pane qua
apud serenissimos patrem Ducem, & Archie-
piscopum patrum, caritate sumus: ij, dum
hic fuerunt parētis iussu, nusquam, quam apud

Y nos

nos libentius. vnus e nostris opera in litteris
 vfi: & constitit profectus, cum in Sodalitio,
 Magnæ Matris laudes soluta alter, alter adstr
 cta numeris oratione celebrarunt: veetigi
 lium nobis immunitatem & portoriorum a p
 truo obtinuerunt. At Archiepiscopus ipse, &
 vsum vineæ, donec ei vita suppetat, liberaliter
 concessit, & postmodum Monasterium San
 ctæ Valpurges, tertio ab urbe lapide, per am
 no loco. cum timerentur inuidorum termun
 culi, qui se excitauerant, Dominus Minucius
 sedauit, ad Archiepiscopum fratrem a Du
 ce missus, cum mille taleris, quos nobis dono
 offerret. sed nos, vt mos gereretur amanti
 mo Præsuli, Bonnam, vtroque anno, sacerdo
 tem misimus, ad aliquot menses, excolendis
 ingeniis hominum, cum fructu non pœniten
 do. Ceterum, hic paucula reponenda, huma
 nam vim supegressa: Deo disponente, vt ad
 vtilitatem posteritatis esset aliquis, qui
 referret. Mulieri cuidam ante oculos diu ob
 uersabatur hominis imago: animam se esse di
 cebat vitrici, quintumdecimum iam annum
 cruciatam in igne purgante: proin eam ora
 re, ac virum ipsius, vt apud Iesuitas confessi
 obirent sancta mysteria: quod cum fecissent,
 & cruciatu animam, & se ipsos diuturna mo
 lestia liberarunt. Mulier longo puerperij peri
 culo leuata est intra semihoræ spatium specie
 diuini agni ad collum adpensa. sed & quidam
 hor-

horrendas has voces, ve, ve, ve, quibus eius aures assidue circumsonabant, audire desuit, simul atque in auribus audienti sacerdoti culpas, cum grandi detestatione, collocavit.

TREVIRENSE COLLEGIUM.

DE ILLUSTRISSIMI Principis voluntate promovendi per uniuersam ditio- nem Catechismi, scriptum est nuper: immo & eius iussu editus est, & nostrorum opera per omnes pene eius terras inuectus, tanta cum ubertate fructuum, ut iamdiu existimeretur nihil utilius fuisse: ita, qui confessi de veneficijs imponendi sunt rogo, testantur palam, numquam se tanta impietate contaminatos animam fuisse, si eadem pueri acceperint a Parochis, quæ nunc docentur, explicatur a nobis in æde nostra, tribusque alijs templis in vrbe, & vno pagorum adiacentium. Fieret in pluribus, ni Præsul optimus, in hoc munere Curiones exerceri mallet. quamquam & suis temporibus, per diuersa loca missi sacerdotes quattuor, bini, magna utilitate multorum. Superfedebo communibus. Tres mulierculæ ab impuritate retractæ, nobili adolescenti, qui affirmate iurarat abstenturum salutaris confessione, ni de inimico sumeret pœnas, utiliter persuasum est, ut religione potius Christiani officij, quam iniustitia impij iusiurandi, con-

strictam fidem esse vellet. Hæc & talia cum intelligeret religiosissimus Princeps, cereos agnos, aliaque piacularia, quæ a Gregorio Quartodecimo Pontifice maximo dono acceptat, communicauit nobiscum, inter rulos ac pueros diuidenda: iam enim & rulos ipsos non pudet, dulcedine præmioli, cum æqualibus de doctrina Christiana certare. Exercuerunt se pijs meditationibus super alios, Parochi duo, & ex quinque Monasterijs religiosi aliquot, spe fructus non parui. Confitentium magnus numerus: vnus ex iis, accepti memor beneficii, quingentos aureos in pauperes erogauit. Ad Ecclesiæ gremium redire vnde viginti: firmati vacillantes: libri complures, ne plus noceant moribus, quam profint ingenijs, vel emendati, vel combusti: grandis pecunia iniuste ablata dominis reddita: a superstitionum lue adducti non pauci: nonnulli a desperatione extrema ad spem meliorem erecti: ab improba viuendi consuetudine aliquot (in his, vna, ab impudicitia, ad frugem) traducti. Magicis artibus, quarum seuera adhuc fit inquisitio, viri mulieresque conuicti, ad rogam vsque senserunt auxilia solatiaque nostrorum. ex his vnus, in nefandum facinus ita exarsit, vt eo loci, quo celebrantur impuri conuentus, suis sumptibus ædiculam Christo sacram auctori salutis excitandam curarit. Hæc inter, nonnulla separatim memoranda.

Vir

Vir falsi criminis ad Principem delatus, ne rapiatur in carcerem, arripit fugam: iamque cogitauerat voluntariam mortem damnationis ignominia præferre: sed opportuno vnus nostris sermone cum regrederetur in urbem, re apud iudices discussa, innocens absoluitur: pœnaque in accusatorem conuersa: quam & luisset grauem, nisi eius precibus, qui antea habebatur reus, in mitiorem vertisset. Viri duo, apud suos primarii, ex veneficorum colluue, cum se ipsi sponte iudicibus indicassent, immanitatem sceleris nostris auctoribus execrati, & impunitatem adepti, in Christiano se opere exercent. Totidem mulieres, & puella vna, veniam a magistratu meruere, quod appareret fraude fuisse inductas. cuiusdam, qui propter furta, ad carcerem, & ad necem quærebatur, corrasa a nobis pecunia, damno resarciendo, famæ vitæque subuētum est. nefarium inter duos matrimonium rescissum. iniuste pacta, vel dirempta, vel correctæ. vir ob homicidium apud hæreticos profugus per annum sextum, cum Ecclesia & amicis interfecti reconciliatus, veniam obtinuit. vt latro audacia & scelere insignis detestaretur malefacta, suppliciumque æquo animo ferret per nostros effectum est, leniore pœna a iudicibus impetrata. Quædam sic pertinaci in suos iracundia feruebat, vt negaret placari posse: sed nostrorum alloquio ita mitis est fa-

cta, ut ultro petierit veniam, a quibus erat of-
fensa. Viri duo muris inter se odiis anno am-
plius dissidebant: nec verebatur dictitare ve-
terque Inferorum cruciatus leues sibi visum
iri, præ dulcedine ultionis; sed horum quoque
obstinatos sensus inflexit Deus nostrorum or-
tione, ut in pacem reuertèrentur. Alia in ci-
uitate, duos inter viros Ecclesiasticos idem
præstitum: tanto utilius, quo viri erant ma-
gis conspicui: insignis nobilitate alter, præ-
erat alter familiæ religiosorum: ita rem ce-
lebrem fecit commune multorum desiderii-
um ac lætitiæ præfens. Afferam nunc ali-
quid, quod admiremini. Mulier cula, multis
iam annis afflicta valetudine, multa post re-
media irrita Treuirim veniens, non ante o-
randi finem fecit, quam defessæ vires in prilli-
num remigrarent. Sacrum cælestis agni sigil-
lum ad motum viro, e vulnere capitis vicino
ad moriendum, restituit sanitatē, supra quam
cuiquam terribile esset. Accipite aliud paulo
pluribus explicandum. Acceptam adoleseens
iniuriam cum insigni rerum iactura, a quibus
minime debebat, ferebat iniquius, quam Chri-
stianum deceret: ita dolore atrox, & mæroris
immodicus, cum sub crepusculum solus obr-
ambulat, demonent occasionum haud igna-
rum aut segnem obuium habuit, effigie viri
nobilis, atro colore; exhorruit primum: sed sa-
lus dicta timorem dempsit. Quærenti causam

tristitiæ, respondet quod erat: tum dæmon,
 præcisam omnem spem recipiendæ pecuniæ
 per validiorum potentiam internersæ: proin
 se sequatur: compensaturum omnia leui nego
 tio. Cui adolescens. A notis mihi, & ab ami
 cis imponitur, et habebō fidem ignoto, &
 quem nunc primum aspexi? bone Deus. Hoc
 extremo dicto veluti fulminatū monstrum
 hominis in auram cessit. postridie, eadem ho
 ra idem agitanti, offert se mulier amœno cul
 tu, orat breue spatium secreti recessus: abne
 gat iuuenis, instantem repellit. Exin suadet il
 la, proferat e cubiculo gladium, et in aduersum
 parietem impingat: recusat principio: demum
 nescius quid ageret (aut cura abstulerat men
 tem mentem) morem gerit: inter feriendum
 parietem, Deus bene vertat, exclamat: hoc
 quoque secundum fulmen dæmonem abegit.
 redijt & tertio (hærebat enim adhuc infixæ a
 nimo sollicitudo, & pellax non deserebat) mu
 lierem a simulat pollentem ætate ac forma: in
 stuprum illicit lascina voce gestuque, nec se
 continet intra verba, vim affert renitenti: vo
 ciferatur iuuenis, open implorans: accurren
 tibus subito domesticis, improba facies eua
 nuit. at ipse confectus lassitudine, nec potens
 corporis, linquente animo repertus: rogatus
 timoris causam, & clamoris, ne hiscere qui
 dem: adeo iacebat rigentibus oculis, exanima
 tus, per metum etiam voce suppressa: igitur

collocatur in lecto, ac refouetur, simulque reuocatur animus aspersu aquæ piacularis: postridie rem omnem exponit, & nostrorum suorum sacris mysterijs, consecrata cera, ceterisque armis formidatis diabolo, instructus, ita perterrefecit aduersarium, vt apparere desierit. Ceterum, anno priore, Pater Ioannes Hattemius, admirabili vir despicientia auditionum quæ ad rem nihil pertinerent, defunctus triplici morbo annorum quindecim: neruorum contractione, membrorum solutione, & podagra: quæ omnia tanta cum alacritate pertulit, vt omnes admirarentur. Anno posteriore decessit adolescens, qui ex Hibernia, vndecimo ætatis anno, in scijs parentibus, quos habebat aberrantes a fide, cum Coloniam appulisset, institutus a nostris Catholice, hanc eis mercedem rettulit, vt se ipse in Societatem daret. *Eius* vicem expleuere e Conuictorum contubernio quinque. Gymnasij nostri auditores amplius mille, admirabili omnes pietate. Cum Philippus & Ferdinandus fratres (quorum sæpe his litteris mentio) huc venissent, delectati sunt crebris actionibus, quas discipuli nostri dederunt: ijdem contra delectarunt, cum in publico Gymnasio, prosa vnus oratione, alter versu, celebrauere laudes Christi resurgentis, magna commendatione ingenij, ac pietatis. magnum hoc quoque argumentum ingenij, quod Archiepiscopo corâ, & nobili sacerdotum Collegio,

legio, omnique aula, egere nobis grates in discessu, amplissimis verbis, cum illustri (eorum ut verbis utar) commemoratione meritorum. nec minus illud pietatis: quod feria quinta sanctioris hebdomadae, delectis duodecim civibus ex inopum turba, lymphis permulserunt vestigia, succincti: iisdemque opipara exceptis mensa, partitis vicibus, recitantes e libro Germanico historiam Dominicae coenae, refecere etiam mentes, iucundo labore: conuiuere deinde, sub suo quisque orbe repertos singulos nummos, pro apophoreto secum reportarunt. addi potest, quod in comprecatione anniuersaria per horas quadraginta, duas continentes explevere ipsi, moxque alia obiuere templa, cum vniuersa familia venerabundi: adolescentuli, si spectes aetatem: sed in quibus effulgeat indoles senilis virtutis. De Tyronibus, praeter sollemnes illas domesticorum pugnas, deque ijs victorias, in qua vnus exheredationem non timuit, nihil habeo magnopere memoria dignum.

COLLEGIVM MOGVNTINVM.

OCTO AMISIMVS hoc Collegio: priore anno vnum, non multis ante mensibus sacerdotem factum: posteriore ceteros, notabili iactura. Cum enim Maio mense ignota febris, nulla caeli intemperie, quae occurre-

ret

ret oculis, multos mortalium absumeret, nobis non pepercit: vna hebdomada quattuor et (quod erat atrocius) vna eademque hora extincti sacerdotes duo, luctuoso spectaculo, in eandem sepulturam illati. Clausit nunciorum Pater Hermannus Tyræus, a parente Societatis nostræ Ignatio Romæ receptus, magni vir laboris, atque operis: inerat simplicitas, calliditate magis vacua, quam prudentiæ expertus: ita cum neminem falleret, falli non posset: viginti annos ac septem præfuit regimini aliorum: nam toti aliquando Prouinciæ, mox Treuirensi, aut Moguntino Collegijs. Demum cum senectâ missionem impetrasset (erat fere annorum septuaginta) paucis mensibus, quibus vixit sibi, ita accommodauit se ad imperium aliorum, quibus olim imperabat, sic demisit ad quorumlibet consuetudinem, vt non minori exemplo, quam admirationi esset. funus, præsentia Vormaciensis Episcopi, qui est imperij Princeps, duarumque ædium, maximæ, et Deiparæ Virginis, campanarum pulsu (raro alias apud Moguntinos honore) celebratum est. Catechesis in vrbe quattuor locis, & finitimis pagis vtiliter obita. Catechistarum opera vrbani facellum desertum olim ac pæne collapsum, instauratum est, exornatumq; imaginibus, pietati excitandæ. Cum visitur, paucis diebus ante anastasiâ Domini, hospitalis domus vrbana, auditi omnes, duobus

duobus exceptis, sæua pertinacia : quorum vnus repertus postridie mortuus, alteri, vt amaret bonam mentem, documento fuit. Erat ibidem puer prognatus hæreticis, qui vt a nostris edoctus est Catholicam religionem, post sacram exomologesim, & infusionem diuini corporis, statim decesit. In Ecclesiæ sinum plus minus quinquaginta reducti. Vnus præterea, summa vir eloquentia, summaque eruditione præditus (quod multa eius monumenta ingenij testantur) ex hæreticorum insula, vbi aliquot per annos cœtus, habuerat iuuenum studia æmulantium, huc cōfugiens, sacra apud nos mysteria sitienter repetijt : moxque e temporario diuersorio vxorem cum reliqua familia extraxit: grande, vt speratur, adiuumentum antiquæ religionis. Lutherani, ut vocant, Prædicantis vxor, acriore quam maritus perniciacia, veris tandem rationibus celsit. Quidam ignarus omnis Catholici ritus, nocturni terrore spæti ita alienabatur a mente, vt in furorem versus a pluribus sustineri vix posset : hic vt primum conspicatus est sacerdotem e Collegio accitum, diuino impulsu confiteri se velle proclamat : quod & facit adeo perite, ac scienter, vt iamdiu ad hoc vnum exercitius fuisse videretur, nec defuit sibi diabolus, obstructis faucibus adimit facultatem loquēdi : sed Crucis signum ori impressum fugauit obsessentem. igitur hic vicit diabolum : muliebrem

brem alter impotentiam non leuiore certami-
 ne. Alebatur adolescens domi Lutheranorum,
 vt filius: hic simulatque diuinam lucem aspe-
 xit, inhiavit: quin & sacro firmatus est Chri-
 mate aduersus pugnam: non frustra: nam ne-
 que inflexus blanditiis, nec minis perterri-
 tus, neque verberibus infractus, tandem ex-
 turbatus domo, speque omni hereditatis, vt
 Deo famuletur, mauult tolerare paupertate-
 tem, quam diuitem vitam agere in taberna-
 culis peccatorum. mulier pia eripuit se ex in-
 fidiis mali dæmonis remedio confessionis,
 duobus concubinæ auulsæ. feminæ quædam
 a flagitiosa vita retractæ. collecta eleemosy-
 na inopiæ sustentandæ. persuasum aliquibus,
 vt in nosocomio ægrotis operam nauarent
 perutili exemplo. ad ægros & extremum æ-
 gentes spiritum, præter morem, sæpius voca-
 ti sumus. In supplicationibus, vtroque an-
 no, consequendæ indulgentiæ, enituit pietas
 Moguntinorum: et posteriore quidem, visita-
 tæ septem ædes, in quarum numero etiam no-
 stra, Archiepiscopi præscripto: tanta frequen-
 tia, quantam qui non viderunt oculis, subii-
 cere menti haud facile possunt. Feriis natali-
 tiis, & ante Paschalia, sacerdotes missi ali-
 quot ad vicina Rincauiæ loca, & occupati
 cum fructu. Confessiones exceptæ supra mil-
 le, & omnes ferme generales: auditi elephan-
 tiaci, & qui carcere tenebantur; aditi infir-
 mi:

moid
 mi:

mi: sublatae superstitiones: impuri libri flammis exusti: quidam deterritus a consilio sibi mortis consciscenda. Ceterum, nobilitate scholae multorum disputationibus: e discipulis, vno anno, non pauciores duodecim in varia Coenobia adscripti. Qui opibus praestant, opem ferunt tenuioribus, veste, libris, victu. Palma pietatis & doctrinae, penes Conuictores, & sodales Marianos: ij Iustum, posteriore anno, & Pastorem: hi Prudentium, spectandos in scena populo dederunt. e quorum numero, cum diem obiret quidam, triginta florenos Sodalitio legabat: orabat proinde vnum e circumstantibus, a cognatis eos exigeret, cum venissent: eo contra tendente, quod illos de facie non nosset, Indicabo, inquit, eorum aduentum. moritur: honorifice a sodalibus effertur, admirabunda ciuitate. paucis post diebus, ante lucem lucubranti alteri, in niueo amictu apparuit, & quinquies lucernam extinxit: quasi admoneret suos aduentasse: et adnotatum est id temporis introisse urbem. ex eodem coetu alter, cum audiisset patrum diuersarum partium Moguntiam venisse, vt eum abduceret domum, in amicorum: adibus tamdiu delituit, quoad ille irritus discessit. Rarum & illud, atque his gentibus inauditum. Triduum ante Pascha in sacellum conuenere ad sexaginta: mox audito sermone ad Christi aemulationem incitante, petita

petita primum vicissim venia, secutaque de-
 sculatione pedum, & breui meditatione de
 Domini cruciatibus, obductis fenestris, in se
 quisque defauit vindice flagello: paruum
 principium rei nouæ, & hic fortasse sine exem-
 plo: sed inueterascet hoc quoque olim, vt a-
 lia, & inter exempla erit. eodem tempore, ex
 eo grege decem, in tecto capite, ac nudis pe-
 dibus, profecti extra urbem, ad ædem, mira-
 culo e Crucifixi imagine profusi sanguinis in-
 signem, Proepiscopi erga nos humanitas, non
 minor quam superioribus annis: sex fratuas
 non spernendæ artis donauit anno priore: et
 semel, Patres qui conuenerant ad Prouincia-
 lem cœtum, inuitauit omnes ad mensam,

COLLEGIUM HERBIPOLITANUM.

V T R O Q U E anno accepi quædam de
 Noribergensi patricio (eodem ne, an vnus
 atque altero?) ad veram religionem conuersos:
 coniungam simul: id credo erit cautius, ne
 aut in omittendo, aut in repetendo sine cau-
 sa, errem. Vir igitur nobilis e Noriberga, præ-
 cellenti ingenio & doctrina, post sedulam per-
 uolutionem sanctorum patrum, & diutur-
 nam nostrorum consuetudinem, ad rectam de
 religione sententiam animum adiecit: tum
 quotidianis pane contentionibus aduersus
 dissi-

dissidentes ita factus acer in disputando, ut
 eius vires experti semel non audeant iterum
 concurrere, ne dent victoriam toties hosti.
 hæc priore anno de patritio Noribergensi. Al-
 tero, rursus. De diuinis rebus, per dies ali-
 quot, apud nos egregie meditatus, mox de
 peccatis confessus, sub perceptionem Domi-
 nici corporis, expetiit sacrosanctum Chris-
 ma: is cum de scripto profiteretur Catholicam
 fidem (ut affirmavit) tantam sensit animi vo-
 luptatem, ut se ipse non caperet. nec reuer-
 tit ante ad suos, quam esset in Sodalitium Dei
 genitricis adscriptus: nec solum est propositi
 tenax, sed enixe dat operam, inter tumul-
 tuantes licet & calumniantes aduersarios, ut
 quod iam ipse est adeptus bonum, et ceteri
 consequantur. Vno anno soluti ab hæresi do-
 mi octoginta quinque. Vir pertinax a pia ad-
 monetur vxore, ut consulat sibi: surdis auri-
 bus: decedit communis filius: tum imago
 mortui obuersatur matri, subsidia exposcens:
 preces illa, & piacula Catholicorum adhibet,
 materno affectu: exauditam fuisse, indicatur
 ab anima nuda corporis, cum se tormentis
 ereptam ostendit: gratesque actæ. at inexora-
 bilis dudum genitor, vbi intellexit sanctam
 ac salubrem esse cogitationem pro defunctis
 exorare ut a peccatis soluantur, exuta super-
 stitione, induit fidem. Lutherana sectæ con-
 cionator, nec indoctus, nec indilertus, dum a

Calum-

Calvinianis expulsus, confert se in Saxoniam, incidit in menstruas Theologorum disputationes: inuitatus humaniter proponit aliqua argumenta: cui, cum & publice, & dein familiaris congressu factum esset satis, ita arrisit veritas, vt palam execratus cathedram pestilentiam, toto ore manantibus lacrimis, restitutum Ecclesiam, Moguntiam sedem fixerit, vbi inter Catholicos minore periculo esset, eiusdem vestigia, Lutheranus alter buccinator, & surda quaedam puella piorum uoce librorum admonita, insistere. Mater Catholica haereticam filiam saepe admonuerat ut resipisceret, uano conatu: impetrat tandem, vt saltem adiret ad nostros: quod cum facit, in primo aggressu abiecturam perfidum sacramentum pollicetur: mox peracta confessione cum Ecclesia, & cum matre, certantibus gaudijs, in gratiam redit. At senator quinquagesimum iam annum, vigesimum quintum mulier, perstiterant in perfidia: vterque cum prioris vitae crimina lacrimis & confessione diluisset, ad placatum Deum decessit. Anus haeretica nobiles habebat filias duas eodem veneno imbutas: frequentabat tamen conciones, et mouebatur ad lacrimas, in speciem potius pietatis, quam cum fructu: neque enim abrumpebat vincula (pudore ne, an cōtatione muliebri?) donec ad tollendam dubitationem, periculum, graue pondus, accessit: aliquando enim vix pedem domo

extu

extulerat, cum corruit domus: fit plerumque, ut magis vim mali imminentis agnoscamus, postquam effugimus: mulier reputans quam prope abfuisset ab interitu, ex timore contraxit morbum, & iam meliora cogitabat: subodoratus dæmon institit vehementius, persuasit exitium, finem miseriarum: quod sacerdos noster uocatus animaduertit, reperta fascia circum eius collum: qua se faceret pensilem: nec difficile fuit sua sponte inclinantem adnoxarum expiationem impellere. Nunc de Catholicis aliqua ponantur. Cuiusdam ædes uiginti iam annis a dæmone a deo infestabantur, ut ab incolis prope desertæ, ac damnatæ solitudine essent: aduocatus tamen vnus e nostris profligauit subsefforem Ecclesiasticis telis. exorcisando etiam, & de peccatis audiendo, adiutus quidam, quem septem annorum prastigiæ claudum effecerant, ut reclusus incesse. energumena alleuata sapius, impuro spiritu, quasi post certas inducias ad notam sedem subinde reuertente, demum, Deo volente, liberata omnino, ut pax esset. Hæc fama cum exisset, varijs ex locis, siderati, & qui cursum Lunæ patiebantur, ad nos adducti, non irritò euentu. Coninges duo, nostrorum hortatu, diuinis quotidie mysterijs intererant: horum filiolum cultrum manu arcte complexam (trimula erat) cum famula baiularet, nocte obscura, præcipiti lapsu a summis

Z

gradi-

gradibus ad ima, vestigio ruit: nulla offensa
 auxit admirationem puellula, indicans se eo
 casu, quasi supponente manum, & excipiente
 in sinum, muliere perpulchra, protectam fuisse.
 se. persuasum habent parentes de beata Virgine,
 quam eximie venerantur. Longo itinere
 ad nos aliqui venerunt pacaturi animum, gratia
 confessionis. mulierculæ dux a turpi amicorum
 consuetudine retractæ. vnius iam definitæ
 pudicitæ consultum. impeditæ superstitiones
 variæ & inueteratæ, vt quidam notas non
 intellectas, & membranas, quibus olim nihil
 animo carius, abiecerit. voluntarias sibi
 pœnas indixere multi, quo ab impijs verbis
 linguam abstineant. vi concionum multo plures,
 quam antea umquam, ad rem diuinam adducti.
 in Monasterium quoddam, rogatus Principis,
 reducta quæ diu exulauerat seueritas disciplinæ.
 duo, ex illa sæce hominum, quæ Zeugitana,
 siue ex Aegypto, profugi dicuntur (Zingaros
 appellant) cum delati, confessique de adulterina
 moneta, damnandi essent igne, a nostris prius
 edocti, rudesque adeo inuenti sunt Christianæ
 doctrinæ, vt ab Ethnicis minimum differrent:
 interrogati, an suam quoque præseuissent
 sortem, quam alijs prædicere profitentur,
 responderunt nihil sibi comper tum esse rerum
 futurarum: ceterum vaticinatos curioso populo,
 lucelli causa, ad voluntatem nonnulla,
 securos de facilitate credentium.

Aquæ

Aquæ lustralis vsus in priuatorum domos in-
 troductus, vt Quadragesimæ cultus sanctior
 esset, effectum. Mulieres duæ in difficultate pa-
 riendi adiutæ subsidiis cōsecratæ ceræ, eodem
 beneficio assenerat puer a se comitiam mor-
 bum, quo afflictabatur ab infantia, depulsum.
 Tribus locis, intra urbem, extra autem septem,
 Catechismus expositus. Itum etiam in oppida
 aliquot vicina. Non parua Prætoris pietas in
 vno, siue cum vniuersam familiam allicit ad
 confessionem peragendam, siue cum paupe-
 res inuitat ad mensam diligentiores Christia-
 ni officii, incuriosis reiectis. Sub Pascha sex sa-
 cerdotes cum suo quisque socio dimissi cir-
 cum pagos Curionum laboribus subleuandis:
 extitit fructus: etenim cum quinto sextoue
 ante anno, communicantium numerus vix at-
 tingeret ducentessimum, supra mille centum
 quinquaginta sumpserunt subsidia salutis:
 quique antea (ne multæ quidem metu) distin-
 guebant negotiosos dies a sacris, nunc, leui
 admonitu, in profectis ad rem diuinam se pa-
 ratos offerre. Auditores in scholis amplius se-
 ptingenti. vno anno in Societatem nostram
 transiere sex: nouem altero in Cœnobia diuer-
 sa. Conuictorum, & Partheniorum pietatem,
 vt præteream reliquam castigationem cor-
 poris, docuit plagarum crepitus, sub noctem,
 præter morem gentis, in nostro templo, cum
 propter dissidium Gallicanum comprecatio

quadraginta horarum instituta esset: tunc quod peregrinam mulierem duxerunt per urbem, quo filias duas redimetet captiuas litro colligendo. tum etiam, quod eorum opera, duo emerferunt ad fidem. nam illud, quod vnu contempfit minas, & indignationem parentum, alter exheredari non recusauit constantia religionis, quia pariter fecerunt alii, minus mirum, nec tamen propterea omittendum. In studiorum renouatine, antequam distribueretur præmia, spectabilis visa actio de patrocinio Angelorum: nec minus celebrata, anno sequenti, de sancta Catharina, cum serenissimus Bauariæ Dux Gulielmus in hanc urbem accessisset, cum coniuge ac filijs duobus, inuitatu illustrissimi Principis. De sacrosancta enim Eucharistia, dictum aliquid, factumque, in sermone, ac dialogo, coram Antistite Coloniensi. Magnus quoque erga nos amor Francisci Fossii Decani Aquensis, qui cum ad Casarem legatus ab Archiepiscopo Coloniensi in itinere moritur, mandauit suis, vt in proximo Societatis nostræ Collegio conderetur: ita hic sepultus, ornatusque a nostris funebri oratione. Ad sacram supellectilem, siue quoad vestem, siue quoad vasa, non parua accessio facta. in villa suburbana domicilia duo extructa, & in pisculenta viuaria inducía aqua ex Senatusconsulto. Ceterum priore anno, impluerunt vitæ cursum sacerdotes duo, Pater Siber-

Siber-

Sibertus Bruncorstius, super doctrinam, ac sustentationem pauperum, perturbationum animi victoria excellens: et Pater Iacobus Seonocchius, spectata vir lenitatis, ac mansuetudinis morum. Anno altero, cum mense Maio, sex eodem fere tempore, eo, opinor, febris genere, de qua diximus in Moguntino, correpti essent, Dei beneficio, conualuere omnes, præter medici expectationem.

COLLEGIUM SPIRENSE.

ETERNIS concionibus in vrbe, diebus festis, quibus addita quarta, in nostro templo, Quadragesima: e multis extra urbem, ad sacras virgines, ad parœcias, ad pagos, ad oppida huius ditionis, vberes fructus. in oppidorum vno reuocata consuetudo extra Paschæ ferias communicandi, pæne extincta: compressa diebus vetitis ciborum licentia. exposita rudioribus capita religionis Christianæ urbem intra, extraque, quattuor locis. in suburbanorum cõuentu Parochorum, vnus e nostris orationem habuit: apudque eum deposuere peccata omnes Decano admonente. Ad animi firmitudinem, ac detestationem culpæ incitati, qui ducebantur ad patibulum. Multi ad nos longo suscepto itinere veniunt sitientes sacrorum mysteriorum: atque in his vnus magno labore, per prærupta, spatio mil-

liarium octoginta. confessiones generales exceptæ vno anno quinquaginta septem. nonnulli e dæmonum sutelis erepti. super alios placatos, inter quinque familias pax constituta, propter euentem vtilitatem, non occultatitia. cum Catholicis rediere in gratiam vndenonaginta. monachus post desertam religionem ac fidem, diu egerat præconem in castris Lutheri, nunc tandem pijs commentationibus excultus, ac Deo, & veteri religiosorum familiæ, & Ecclesiæ se reddidit, optabili successu. hæresim alter, quam docuerat ad annos sexaginta, publice retractauit. vidua mulier, vxor quondam Iacobi illustrissimi Marchionis Badensis, in templo nostro, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Confirmationis sacramentis resecta, e nobis vnum sibi adesse voluit, a quo plenius instrui posset. persuasum in hac diocesi Præfecto arcis, vt tota cum familia frequentet menstruam sacrorum perceptionem rusticis præterea non paucis (inter quos aliqui annos nati sexaginta) vt sacro se offerrent firmandos Chrismate, quæque ommissa erant in baptismo, suppleri peterent iuxta Catholicos ritus. non infeliciter, mutato habitu, tentatus aditus in hospitem domum, cuius regimen non penes Catholicos, absoluendis multis a noxa peccati. Institutio Arcadij Honorijque, Danielis captiuitas & sociorum, desiderium denique sanctissimæ matris amisso fructu

lio, & mox gaudium reperto, exhibita in theatro, frequenti nobilitati, ac Principi nostro, magna cum elegantia, & laude actorum. Discipulorum numerus adeo excreuit, vt fuerit de scholarum dilatatione cogitatio suscipienda. Collegij templiq; res aucta. donatum ab vno (vt mittam cetera) signum ex argento, cum reliquiis aliquot beati Nicolai, æque materia, & conditio illustre. Ceterum, non deerant qui annum superiorem infaustum nobis ominarentur, propter renouationem fœderis (sic autem quinto quoque decimo anno) inter Clerum, populumque Luthero deditum: res contra cecidit: optimi enim Antistitis & Collegij Canonorum ope consilioque, nostræ Societati abunde prospectum est: adeo egregie stamus aduersum furentes impetus, dum talia munimenta sustentant.

COLLEGIVM FVL DENSE;

SEMINARIUM vtrumque, nobilium, & pauperum, pia olim Gregorij Tertij decimi liberalitate institutum, post decessum viri sanctissimi detractis redditibus, ad ditiorum eleemosynas reciderat: sed, anno posteriore, restitutum a Pontifice eiusdem nominis Decimoquarto, tanta Catholicorum lætitia, & hæreticorum (quod magis mirere) quanta solet esse post recipationem rei ca-

rissima. ita, ex Hasfia, Vestphalia, Saxonia,
 missa a nobilibus litteræ filiorum ad nos aditu
 impetrando. Data comœdia perelegans, mor
 & tragœdia de Golia percussio, spectatorum
 benevolentiam auxit in ordinem nostram: A
 iam, superiore anno, auctoritate serenissimi
 Maximiliani, erat ad certum numerum impo
 tandi vini sine vlllo vectigali facultas in per
 petuum concessa: optimus idem Princeps
 non ignarus tenuitatis nostræ centenos tale
 ros annuos in decennium assignauit. Concio
 nes in templo nostro frequentes, non exigua
 concionatorum commendatione, facundiam
 audacia seu obtreccionis studio minime
 præcipitantium. ex quo fit, vt iam pauciores
 in conuiujs circulisque Papam & Catholicos
 vellicent, & conspici metuant multi in Luth
 ranorum latibulis: eo magis, quod magistello
 rum inscitiam, modo Lutherum, modo Calui
 num sonantium, desultoria leuitas suspectam
 facit. Latum autem recte sentientibus fuit, su
 periore anno, primis sacris operatos esse or
 ato, qui e nostra disciplina prodierant. Vir
 nobilis ac potens vnum e nostris affecerat pro
 bro: aliquanto post eius obitum, filij eum
 pedagogo Collegium inuisunt: exceptique
 beneuole a nostris, & donati libellis: ea res
 matri sic grata accidit, vt cum ipsam inter
 ac nostros lis exorta esset, experiri iudicio
 noluerit, sed sponte cesserit. Rei Catechisticæ
 spes

spes adhuc multa in segete, in vrbe pagisque
 amplius quadraginta, nostris per dies festos
 fere singulos salutaria semina iacentibus.
 Ecclesiasticos inter viros pia Sodalitas con-
 stituta est, magno nunc adiumento, & exem-
 plo olim ciuitati, vt speratur, futura. Cete-
 rum tātus rusticanorum hominum stupor in-
 fectorum hāresi, vt ne aegrotos quidem subeat
 cura animorum: vitam mortemque astitmes
 iuxta miserandas: igitur aduersum hos Paro-
 chus pugnāt bono dolo: potionem concinnat
 vtilem corpori: eam dum præbet promiscue
 petentibus, interrogatis pariter de animæ
 morbis, persuadet bonus medicus patefactio-
 nem criminum, & rectam fidem. At Parochus
 alter, dum grauitè peccat, exemplo trahen-
 te perniciem in multos, laborabat infamia
 contemptuque, vt sacra percipere mysteria
 eo porrigente, recusarent subiecti: verum ad-
 ductus ab vno e nostris, vt in Collegio vacet
 meditationi rerum sacrarum, & exordiat
 aliam vitam, priore per confessionem detex-
 ta, cum Deo primum, mox cum plebe recon-
 ciliatus est, approbato consilio morum muta-
 tionis. Simili modo fructuque etiam alii exer-
 citi. Consulū alter nuper ex Lutherano
 Catholicus, cum æger exire domo sine pericu-
 lo non posset, prodiit tamen in sollemni pom-
 pa Eucharistiæ, ne sermonem aduersariis da-
 ret: et (quod mirum est) rediit valetudine fir-
 mata

mata: moritur tamen anno sequenti, nostris
 adstantibus, quod ipse cupiebat, insigni con-
 stantia vsque ad finem. Aegrotorum porro
 animis corporibusque subuentum: & reduci
 ex iis aliquot deuij, antequam exirent, in
 viam. Vir doctrina perinde vt genere nobilis,
 vel a pueritia æmulator hæreticorum, suasio
 nostrorum cum euolueret pios libros, maxi-
 me Patris Bellarmini controuersias, ad reper-
 tam veritatem, quam quærebat, adhæsit, in-
 concussa fide. eius exemplum secutus est al-
 ter septuaginta iam annos natus, facem ei, v-
 xori, nuruique, præferente filio educto olim
 sub disciplina nostrorum. In pago proximo ad
 Catholicos rediere aliqui, atque in his, noster
 villicus, cum familiaribus suis: quod & fecit
 in vrbe Calvinianus, sexagesimo anno ætatis.
 Alius cum esset annorum octoginta quinque,
 peccata confessus, quod numquam fecerat in
 omni vita, post paulo mortuus est. Vir nobilis
 in vicina arce morti proximus, sacro inun-
 ctus est Chrismate, quod a multis iam annis
 nemo meminerat eo loco factitatum. Idem
 beneficium præstitum duobus ægrotis in hæ-
 retico pago. Hæc, & multa similia. Ciues au-
 tem ipsi, etsi non omnino nostri, in dies erga
 nos melius animati: nam qui Principes hære-
 ticos ad nos vrbe pellendos missis litteris le-
 gationibusque olim inuitabant, nuper hære-
 ticorum exercitu hac transeunte, & Iudæo-
 rum

rum (qui plures Fuldae agunt) diuitem supellectilem diripiente, omnem nobis operam & custodiam vltro detulerunt: quo etiam tempore magistratus militem mittebat praesidio Collegii: sed auxilium nostrum a Domino: is praeter spem amicorum, hostium, ne nocerent nobis domi forisue, violentiam infregit. Neque interea, qui maleficiorum dabant poenas, publice neglecti. Vxoricide salutaribus roboratus sacramentis, ac sermonibus, tanto animo gradiebatur ad mortem, vt admirationi esset. huius mater, quasi innexa conscientiae filii, in carcerem raptam, & exin (vt interdum homines non sola innocentia tutos facit: & muliebri plerumque corpus est dolori impar) falsa confessione ad supplicium ducenda, intercessionem sacerdotis, re curatius cognita, reperta est insons: ac pronuntiatum non fecisse videri, iniusta poena in absolutionem conuersa. Ceterum, priore anno, ereptus nobis Pater Quirinus Hofius Prorektor, in reducendis ad Deum mortalibus virtutis indefessus: is cum in leuem incidisset morbum, & alioqui contemnendum, quasi se moriturum sciret, praemuniri voluit animam, & praeparari sacramentis: mox alienatus a mente est: sub ipsum decessum sibi redditus, in hac oratione, In manus tuas Domine commendo spiritum meum, animam dedit. Qui sic obiit, vt fere praedixit, fides est illuc transisse, quo sperauit.

rauit. Posteriore anno, etsi passim multi ex-
tinguebantur, ac vulgabatur contactu in ho-
mines morbi, in plures diuisa est industria no-
strorum: & (quod tribuendum est diuino be-
neficio) infesta lues neminem attigit.

COLLEGIUM HEILIGENSTA-
diense.

IN HOC QVOQVE oppido grassata
est, priore anno, sauitia morborum: mi-
rum de vno a morte non procul, qui simul ac-
que immortalitatis alimoniam cepit, recepit
valetudinem corporis. Posteriore anno obiit
e nostris sacerdos, in flore quidem iuuentutis,
sed, pro captu ætatis, vberissimo fructu ope-
rum bonorum: mortuo etiam hæretici illacri-
marunt: elatum funus prosequente omni Ec-
clesiastico cœtu: quin & illis diebus contice-
scere iussus tubicen publicus, quasi iusticio in-
dicto. Contra alteri cuidam accidit, qui (in-
felix) descuerat a nostris. erat in famulatu
alterius apostata, cuius defectionis olim fue-
rat adiutor, & egregius conciliator nuptia-
rum per sacrilegium: latebram vterque ha-
bebat apud hæreticos: hic autem, expleto pri-
mo anno, hanc mercedem accipit seruitii: le-
gendis fructibus connisus in arborem, fallen-
te vestigio, cecidit in terram, tanta offensione
lateris, vt fracta costa semianimis reportare-

tur

tur domum: grauescente valetudine in publi-
 cum nosocomium deferretur, hero deserente;
 hic vero, cum inclusus sanguis, quia non sup-
 puraret, verteretur in sanie[m], computrescen-
 tibus venis, post atroces sesquianni crucia-
 tus, hausto prius poculo inter hæreticos, con-
 cessit in destinatum impiis desertoribus lo-
 cum. Melius cum hæretico actum, qui num-
 quam Catholice confessus, in sauo dolore cor-
 poris, vocato vni e nostris, vt sese aperuit,
 non diu post decedit, ad beatam vitam sibi ia-
 nua patefacta. Adolescens propter vitæ mo-
 rumque integritatem præfectus Sodalitio Par-
 thenio grauiter decumbens, asseuerabat vi-
 sam sibi sanctissimam Dei parentem, Petro
 Andreaque Apostolis latera cingentibus, con-
 firmasse, sine sacro viatico non decessurum. vi-
 sum comprobauit euentus. Mulier quædam
 ita languido erat ac defecto corpore, vt quar-
 tumdecimum iam diem careret potestate lo-
 quendi: sed admonitu sacerdotis, vt se per
 salutaria mysteria coniunxit cum Deo, ab ip-
 sa statim extrema inunctione, solutis nodis
 linguæ loqui cœpit, & habere melius, vt om-
 nes mirarentur. Aegrotans alius sine vlla spe
 salutis, cum exponeret confitendo peccata,
 simul ac fecit finem confessionis, sensit princi-
 pium recipiendæ valetudinis: nec multo post
 instauratis viribus in publicum processit.
 Energumeni duo, mas, & femina, adiuti. illius
 libe-

liberationem frustra tentarant Lutherani Predicantes; cum interea semper quæstum aliquem corradere ab obfesso. At mulier, cum Catholica esset, confessa est oppugnatam a maligno spiritu, cum primum Christi sanguinem ebibit reuocante conscientia. Catechismi nostri, duobus ad mutuam lapidationem accinctis, ex manibus excussere lapides, & ex peccatoribus odia. nec minus sedati duo, qui iam strictis mucronibus, vt manus consererent, contulerant pedes. alius denique qui expeditum iamdiu scloperum gerebat ad interficiendum hostem, ad meliorem mentem redactus. Sed quidam cum contemneret verba sacerdotis redarguentis profanam hæreticorum cœnam, eodem die correptus morbo, postridie extinguitur. Errores exuere improba sentientium duo & quadraginta: inter hos vnus ita impius, vt nulla eum tangeret Inferorum cura, nulla Dei, ne dum cœlitum reuerentia. Eodem ex numero fuere tres propter maleficia extremo supplicio addicti. Concionum beneficio aliqui se eiecere e foribus vitæ. Multarum pudicitia defensa. non pauci ad Monasterij septa transierunt. Cœnobium virginum pæne dissoluta, constricta vinculis antiqui ritus. in his una, ex domesticis ministerijs ad altiora aspirans, vt suo se pede metiretur a nostris edocta, accidens ad omnium genua, miferatione euicit oculos singularum.

Con.

Concordati discordes. Fuit, qui propter fratrem in Societatem admissum sic flagraret odio nostrorum, vt quiescere non posset: peragratis multis terris ad nos se contulit, a quibus acceptus, institutusque exercitationibus, sic immutatus est, vt nunc quasi non contentus fratrem dedisse, & se ipse nobis obtulerit iustam pœnam iracundiæ suæ. Sunt qui leuationem morbi accepturos sperent a precibus nostris, adolescentiumue ad nostras scholas euntium. Ex ijs vnus, tenella adhuc ætate, a parente admonitus, vt carnibus vesceretur die Sabbati (erant Martinalia) perstitit in recusando: quærentibus causam, Ita, inquit, Ecclesia sanxit: & religio est migrare ipsius præcepta. Mulier prægnas, cum iam biduo eijcere fetum non posset, alioqui Lutherana, remedium a nobis poscit, Dei agnum, quo statim accepto peperit sine noxa. Mulier cui dæmon laqueum: altera, cui contrucidationem liberorum, suamque, & incendium domus sua debat, ad bonam mentem perductæ. Fanaticos recensere adiutos a nobis, longum sit, nec fortasse necessarium. Increbrescunt hæc vicinas per terras sermonibus vulgi: vt diuersa licet homines religione certatim filios mittant in litteris instituendos. Vno anno accedentes ad conuiuium cæleste numerati septingenti: recte subductis rationibus, quot alias numquam. Doctrina Christiana diuersos per quindecim pagos,

gos,

gos, diebus festis, & bis hebdomada maioris iunij tradita. supplicationes ac sacrificia ad multos menses in sextis feriis fuisse accepta, vel ex eo patuit, quod hostilis exercitus propinquas circum hæreticorum oras depopulatus, a nostris finibus abstinuit. Claudet Cœlogium Iudæa virgo priore anno conuersa ad eam. cum enim ex frequenti Catholicorum consuetudine Christiana sacra appeteret, a sacras virgines mittitur rebus necessarijs imbuenda: frementibus parentibus, & rem decentibus ad forum, sistitur puella: sed excussit generosus animus notos canes, & cum metu latrantes, nec sine ira blandientes: donec eius iussu, qui præest sacris, sūma populi voluntate in ade nostra baptizata est. affluxere ad celebre spectaculum, neque in his locis, memoria hominum qui nunc sunt, alias visum, cum Catholicis hæretici permixti: virilis ac muliebris sexus omnis ætas ob propinquitatem loci effusa. admirabantur virginem, in magno comitatu æqualium claro genere, demissis ad terram oculis, ex intimo pietatis affectu: excipi renatam de sacro fonte a proceribus illustrissimis, pararu pulcherrimo: mox flexis in teatro genibus, e resticula, quam digiti moderabantur, iuxta orbiculorum numerum certas preces effudentem: dein inter sacrorum ministros mediam duci ad synaxim, & reduci silentio, æquabili incessu: omnia

nia ex indigitamentis Ecclesiæ composita ad religionem: vt cum modestia neophytæ certaret pius cultus aduulorum: cum interea inter lacrimas adspèctantium, amicos, infosue, Catholicos aut hæreticos non facile diferneret: nisi quod gratulari illi in his cærimonijs, veluti victores, indignari aduersarij victi, vt tamen, antiquos ritus, quos probare nollent, non laudare non possent.

HILDESIENSIS SEDES ET

Missio Erfurtensis.

VT IN STERILI, paruus quamlibet fructus non pœnitendus. Trecenti triginta sex communicarunt, superiore anno: posteriore, præterea centum. Tres adolescentes, & puellæ duæ inierunt monasticam vitam. nouemdecim deseruere Lutherum, Memoranda cuiusdam extrema iam ætate conuersio. Periculose cum ægrotaret, vocauit alterum nostris sacerdotibus, qui in hac Sede uersantur, filium suum: eius celeritas aduentus suspicionem iniicit propinquis Lutheranis, ne dederet parentem: sed eos liberauit noster, cum diceret Catholicorum sacramenta non ita esse uilia, vt (quod a Prædicantibus fieri solet) in manica circumferantur. igitur admissus ad patrem, statimque amotum lumen (iam enim nox erat) ne Eucharistia scilicet præberi pos-

Aa set.

set. tum senex, non longa v sus præfatione, te-
 stari velle se Catholicum esse: afferebat cau-
 sam crebra disfidia aliter sentientium: esse ra-
 men aliquos scrupulos: quibus docte & pe-
 denter exemptis a filio, adiecit patefacturum
 se fuisse peccata, nisi prohiberet naturale vi-
 culum sanguinis: cum hæc quoque dubitatio
 sublata esset: Neque enim filium cogitare de-
 beret, sed personam sacerdotis: peracta con-
 fessione absoluitur, dein instruitur, firmatur:
 que contra aduersarium dolos minasque:
 discipienti sanctissimum Christi corpus spes
 aliqua facta est. His confectis, sub eadem no-
 stem mediam noster discescit. paucis post heb-
 domadis scribit ad filium pater, ab ipsa abso-
 lutione isse in melius valetudinem: grates pro
 inde agere: orare tamen enixe, desiderium ex-
 pleat sacrosanctæ Eucharistiæ. ergo hic con-
 uersus. reuersus alius, qui ducturus vxorem e-
 secta Lutheranorum, flexerat ad eorum con-
 uenticula nonnumquam: redijt enim postea
 ad se, & Ecclesiæ restitutus se pro Catholico
 publice gerit, cum vreretur perfidia, submis-
 si duo nugiuendi, ludibrioque habiti sunt: cum
 deinde alius vellet eum sacris interdiceret, Lu-
 therano ritu, elusus est, hoc dicto: quod vtri-
 que in alterum tantumdem liceret: meminif-
 set, ex Christi sententia, non effugi condemna-
 tionem ab eo, qui alterum condemnasset. Sed
 hæc fuit quædam veluti velitatio: grauiora &
 socero

.J. J. A

focero arma, & affinibus expedita: ad Sena-
 rum defertur leni de causa, mox in exilium
 agitur multa indicta: at ille nihilominus con-
 stans in suas partes conjugem adduxit: eam
 cum mater perducere conaretur in Lutheri po-
 pinam, perstitit in recusando: quarenti paren-
 ti utriusque, Malletne in religione Luthero, an
 marito adhærescere? respondit. Si Lutherana
 esse cupiebatis, non eram cum Catholi-
 coniungenda: nunc quoniam coaluimus in ve-
 rum corpus, consentire etiam debemus in
 eandem fidem. Quo responso cum exarsisset
 pator, exheredationem per adhibitos tabel-
 lionem ac testes renuntiat genero: rem irri-
 tam esse defendenti. Ex his, ac similibus, to-
 tum odium omnisque offensio in nostros, et
 expulsi iam essent (vt multa contra eos scri-
 pta, fictaque) nisi Deo niteretur tanto magis
 acuunt industriam: Concio diebus festis a fa-
 cello nostro translata ad primariam adem.
 Catechismi perutilis expositio. Tumultuantur
 eueriores dogmatum, et tum auditores a con-
 cionibus nostris deterrent, tum pueros, inie-
 cto virgarum metu, a Christiana doctrina:
 cum tamen qualibet puella Catholice insti-
 tuta redarguat Pseudoparochorum insciti-
 am, quibus ipsi vtuntur. Vnus certe, de cu-
 ius imperitia erat rumor, interrogatus ab ijs,
 qui de more obeunt pagos, quæ essent necessa-
 riæ ad baptismum: vbi diu se fatigavit, torfit-

11

A a 2 que

que expectatione quærentes, homo tam in
 probi animi, quam infelicis ingenij, Enimuer
 (inquit) corpus infantis: nec præterea aliud
 et affirmavit hoc (neque enim aliter intelli
 gat) seuera fronte. hoc acrius indignati
 fores rigidi, collatis capitibus, hominem
 blico officio mouerunt. Instituta supplicati
 nes, anno posteriore, auctoritate summi Po
 tificis, peccatorum indulgentiæ promerenda
 fructus illius temporis vicit expectationem.
 Centum quadraginta sex ad nos venerunt
 causa sacramentorum, e quibus viginti duo
 de tota vita confessi: meretriciæ dux ad amo
 rem pudicitia: hæretici quinque ad sinum Ec
 clesiæ redierunt. Graues interim controuer
 siæ sedatæ: filius reconciliatus patri, in quem
 gladium strinxerat, impos mentis præ iracun
 dia. Fuimus & auxilio agrotantibus: e quibus
 vnus, discipulus olim noster, parem gratiam
 maledicentia rependens, mox in morbo erra
 tum agnoscens, expertus est non minus benefi
 cos in morte, quam beneuoli fuisset in vi
 ta. Et quamquam in tanta turba infectorum
 hæresi probro ducatur Catholicum esse, eo
 rum tamen, qui rari interlucent in tenebris,
 eo conspectior caritas, quo paucitas est ma
 ior. neque obscura in nos beneuolentia, siue
 cum priore anno subleuant commigrantes in
 aliam domum: siue cum posteriore sacellum
 exornant. hæc inter, extitere aliqua miranda.

Est

Est in Benedictinorum cœnobio sancti Godefridi, scyphus beati Berouardi Hildesienſis Episcopi inſculta ſanctitate: e quo, ante venenum Lutheri, ſi quis bibiſſet in febrī, liberabatur: vidua quædam domo nobilior quam religione afflictabatur febrī per duodecim iam hebdomadas eludente remedia: perſuaſum eſt illi a ſore virgine Deo dicata, abigendo morbo ſcyphum adhiberet, perſidia abiecta: accepit, permiſſu Abbatis, dein remiſit cum honorario receptæ valetudinis. Huc addi poſteſt, viſum, diuerſis temporibus, vni, atque alteri virgini, obiectum in hoſtia conſecrata, cum ſacrificio interſunt: Chriſtum illa veluti gementem ſub cruce impoſita humeris: hæc affixum in cruce conſpexit: miſerabilis vtrique ſpecies, ſed ad incitandos animos ad pietatem apta. Adoleſcens infernum hoſtem, a quo multis iam noctibus premebatur manu iniecta (& apparebant mane luçantium veſtigia) ab ſe depulit ſacro ſigillo cæleſtis agni, & aqua luſtrali: cuius vtilitatem non Catholici modo, ſed & hæretici, & eorum magiſtri ſtultiores diſcipulis experti.

PROXIMIS annalibus pollicitus eram hiftoriam Erfurtenſem aliena fide: nunc tantum reddo quæ accepi ex capitibus anni poſterioris. his fere verbis. Erfurti ſacerdos vnus in libera cuſtodia ad vitandos ciuium motus ſeſe continuit: hoc tamen anno prodire

cepit in publicum, concione nihilominus interdita. ita ferme tertia pars populi dilap-
 est. eius labor in firmandis solandisque Catho-
 licis plerumque consumitur: ex quo fit, ut
 multi ad eum e nobilitate, & vicinis etiam lo-
 cis conueniant gratia confessionis. Ab hacten-
 absoluti nouem. confessi refectique caelesti-
 bo amplius sexcenti: facta nimirum potesta-
 sacra faciendi, præbendique mysteria in pri-
 mario templo.

M I S S I O E T P R O S C R I P T I O
 Halberstadiensis.

DE HALBERSTADIO attigi pau-
 ca, cum annuas litteras scribere cepli-
 quinto abhinc anno: nunc paulo plura ponen-
 da. Quo tempore sanctus Hildeginus a Salin-
 gestadio vrbe, Episcopi sedem in hanc Saxo-
 nia oram transtulit, conditum est a Carolo
 Magno Halberstadium, quam postea metro-
 polim Episcopi quadraginta quattuor, atque
 ex ijs non pauci sanctimonia insignes, longa
 serie habuerunt. intra urbem Canonicorum
 Collegia quattuor, parœcia vna, Monasteria
 decem: duo adiacent vrbi. longule dissita Cœ-
 nobia sex. sed vrbanæ, aut veluti cadauera ia-
 cent, aut iam receptacula nouarum supersti-
 tionum: conuersa quædam ex ijs in officinam
 impiorum dogmatum, siue in ferratrinam
 Prin-

Principis . remotiora ab vrbe , non ita affla-
 ta maligno spiritu , seruant adhuc , plus minus-
 ue , vestigium aliquod prisca ritus . quattuor
 dumtaxat , integra quidem specie atque im-
 mota : sed ne ruant , aliqua ex iis fulcienda . Ci-
 ues , qui se Catholicos profiteantur , non plures
 quattuor . Rebus ita deploratis , Franciscano-
 rum , & Dominicanorum Antistites , homines
 minime mali , sed qui prouecta iam ætate diffi-
 derent sibi , constituunt vocare aliquot e no-
 stris in partem laboris . visum tamen quod agi-
 tarent animo , deferre ad Canonicorum Colle-
 gium : nihil per se mouere ausi , an quo plus au-
 thoritatis in consilio inesset . cum plurimum sen-
 tentiæ contradicerent , surrexit quidam a re-
 cta religione alienus , multisque rationibus
 peruicit , ut Iesuitæ accerferentur . Vbi acces-
 simus eorum inuitatu , fortasse quod pœnite-
 ret consilii , magna mole fuit exprimendus as-
 sensus , ut nos vocatos esse faterentur . et asse-
 uerabant quidam veteri Canonicorum decre-
 to Iesuitas cathedra prohiberi . cum ea iacta-
 rentur , flexit concitatos animos , Visitator , ut
 vocant , Prædicantium , educator olim pueri-
 tiz Principis : is affirmauit vltro nostrorum
 conciones iuste reprehendi non posse : et tra-
 xit omnes , in sententiam suam . accepti tan-
 dem a Decano & Cœnobiarcha Franciscano-
 rum , aliisque nonnullis , non parua significatio
 ne beneuolentiæ . ab his initiis nostri se accin-

gunt operi, tota mole concionum in eos incumbente. Quadragesima verba fecerunt quotidie ad Ecclesiasticos Latine, ter quot hebdomadis Germanice ad populum: et si interim per hanc diocesim, vicinamque Magdeburgensem, excurrebatur ad diuersa Monasteria. Catholicæ Ecclesiæ manus dedere octo: duo ex iis testabantur cum lacrimis, nunquam se lapsuros fuisse tam turpiter, si talibus concionatoribus vti contigisset. quin & a plerisque ciuium, vt erga nos videbantur animati, aliqua spes affulgebat. Rosarii vñ in Monasterium Magdeburgense reuocatus. Data opera est, vt aliorum Monasteriorum ludimagistri non alii quam Catholici essent. Desertor suo ordini redditus. Pax inter primarios viros constituta. Itum ad ægrotos, e quibus Ecclesiastici duo, magnæ apud suos auctoritatis, rite expiati mortem parato animo expectabant. Ceterum, nostris sollemne est, præter huius consuetudinem loci, in publico rem diuinam facere, commodare aurem confitentibus, Catechismum exponere, libellos pios, & imagunculas distribuere. ante Pascha Canonici vnus: ex aliis Ecclesiasticis, confessi viginti. sex Catholico ritu communicarunt. Atque hæc de Missione, & de anno prioro. Superest nunc, vt de proscriptione, quæ incidit in annum posteriorem, breuiter dicamus. Igitur, his tam paruis initiis, nostri (quod magnæ

con-

constantiaē fiduciaēque est non abiicere animum, sed sperare semper) efficaciorē esse perseverantiam viribus rati, & per modica incrementa superari, quod vno statim impetu perfringi non possit, quo cautius rem agunt, eo magis aduersariis suspecti: audiebantur quidem frequentes eorum minae, sed nihil ultra verba, quamdiu vixit vir magna apud eos auctoritate, quam sibi eruditione iuxta ac virtute pepererat, Eustachius a Boythel, acer propugnator Ecclesiae, & amantissimus ordinis nostri: is enim vnus omnes eorum conatus comprimebat. eo pie & Catholice, sine anni superioris, inter nianus nostrorum vita functo, erupit furor aegre coercitus. Itaque, initio insequentis anni, Collegium Canonicoꝝ ad nos allegat certos homines ex alta haeresi, qui honora oratione, ac molli, interdicanē cathedra, obteatu leuandi laboris. Non ignarum nostris id penetrare altius: itaque ne taciturnitas indicaret imprudentiam, aut metum, Casparum a Canneberg aduentum summæ ædis Decanum, neque huius conspirationis expertem: conqueruntur de Ecclesiae periculo, deque iniuria sibi illata, per speciem honoris. At ille, male rectam dissimulationem vultu ferens, dolorem simulans, si (inquit) vobiscum ita actum volebant, praestabat non pedem intulisse. de Ecclesia vero nullus metus. in quippe substituere cupimus concionatorem Catholi-

Catholicum, nec nisi de vestra sententia & manu. Hoc responso non placati discesserunt, sed excussi. At boni nihilominus trepidare, & (quod solitum in re simili) cōfugere ad vota frequentare templa, comprecationem que draginta horarum instituire: omniaque tanto ardore, ac si vltimum periculum adesset. Ridere ciues Canoniorum inconstantiam, suis agris timere. At nostri exclusi cathedra, in reliquis curas magis intenti: rem diuinam facere inter audientium lacrimas: dare operam confitentibus: obire Cœnobia: deiectorum animos erigere: atque hoc per eos dies, quibus solutior viuendi licentia. Cineribus, viginti circiter mortalitatis admoniti cineris aspersu. quattuor post diebus, vis cuncta periculi in vnum collecta est. Henricus Iulius Dux Braunsuicēsis, puer olim designatus Halberstadiensis Episcopus, nunc vir secundarum nuptiarum, hanc in vrbem venerat, exturbare cupiens sacrificium Missæ, circumlationē, asseruationemque Eucharistiæ, & quæ alia irreperant contra scita Augustanæ Confessionis. sed primum (vt ferebatur) eiekturus nostros (hi tantum sacerdotes duo erant) qui videbantur moram cupitis afferre. ergo, vt res indueret aliquam speciem iudicii, iubet sistere se in aula ad diluendum obiektæ. Aberat tum forte alter, circum Monasteria vicina vrbi: nec potuit, qui remanserat, tantulum impetrare

petrare spatii, dum monitus reuenteretur.
 Itaque, solus, vti erat, atque imparatus, ire
 cogitur. Tum ad eum Cancellarius, multis
 presentibus, in hanc sententiam verba fecit.
 Loquor tamquam cum vno, ex auctoritate
 Principis, sed quæ cupimus, vt omnes intelli-
 gant. Nihil esse ciuitatibus vtilius, aut inten-
 tiore cura custodiendum, consensu populi,
 vos ipsi scitis, qui alios docetis. huic quicquid
 obest, etsi specie, aut re paruum, continuo tol-
 lendum est: serpit enim contagione malum,
 & quod modicum initio fuit, paulatim se in-
 tendit. nihil tuto in regimine despicitur. Por-
 ro vos esse e numero turbatorum, non loque-
 retur fama, nisi materia sermonum subesset.
 certe, quasi facem manu ferentes, accenditis
 ignem, quacumque ponitis vestigia. quod nisi
 dudum vidissemus, discere potuimus e proxi-
 ma Germania. Iam, si vestrum munus ac pro-
 fessio est, quod iactatis interdum, vt velitis
 prodesse quamplurimis, ne Halberstadio no-
 ceatis, quamprimum discedite. rogat nobili-
 tas, eaque de re ad Principem misit supplicem
 hunc libellum (profert interea bullatum signis
 late patentibus) Etiam hic obsistetis publico
 consensui? An ne semper, vbi communi flagra-
 tis odio, vos esse delectat? Auferte vos hinc:
 orant ciues: Princeps ipse (si hoc etiam expe-
 ctatis) pro potestate iubet. Proinde, ne quis-
 quam proximum post diem Dominicum vos

Hal-

Halberstadii videat, prouidete. Dein addit.
 Tum quæ istæc vestra confidentia est, clamen-
 lum hic habere discipulorum coetum, & litte-
 rarum ludum exercere conari, inuitis legibus.
 Nam sectarios vos esse, errores spargere in vul-
 gum, corruptelam religionis moliri in Cæno-
 bijs, ne ipsi quidem negatis, qui talibus re-
 bus gloriamini. Quemlibet audacem prom-
 tumque, nedum nostrum solum, vt dixi, & re-
 subita permotum, Cancellarij oratio quæ ex
 ipsius ore Principis mitti videbatur (erat e-
 nim atrox & seuera) deterrere potuisset. Sed
 tamen, reputans infirmitatem eorum, quæ o-
 bijcerentur, ipsaque bonitate causæ audacior
 in hunc ferme modum respondit. Viros regen-
 dis populis exercitos, & sapientes, qualem ef-
 se te decet, circumagi rumoribus vulgi lau-
 dantis aliquid, aut carpentis, prout amore, o-
 dioue ducitur: fidemque habere externis fabu-
 lis, quæ ex longinquo in maius audiuntur, nec
 æquum esse, neque vtile, tu ipse pro tua pru-
 dentia, etiam tacente me, potes existima-
 re. sermones credulitate aluntur: et sæpe
 vulgarum rerum, quæ immanes dictu vi-
 dentur, si indages inquirendo, auctorem aut
 improbum reperias, aut nullum. fit autem
 plerumque vt falsi auditio radices agat in
 animo, magis adeo, quia de illis dicitur, quos
 non ames, quam quia, vt credibile, affertur.
 Coniecturam capere licet de Germanis pro-
 ximis,

ximis, in quos quicquid accidit ab irritato
 Principe, ab ipsorum culpa fluxit, non a no-
 stra: nisi quid culpæ in eo sit, subduxisse se fu-
 renti populo, & strictis mucronibus iugula,
 non præbuisse. Neque verò nos illic, aut alibi
 vnumquam concitauimus turbas. istæ potius tur-
 bæ sunt (veritas facit in dicendo audacem)
 electos velle sine causa, quos vltro vocauistis.
 Nec quempiam mouere debent, exposita tot
 sigilla: nam mobiles animi, ceu leuia bractea-
 rum altis in speculis obsecundantia vento,
 eam in partem feruntur, quo validior flatus
 impellit. Dicta breuis dies discessus, & socio,
 & mihi expectetur, ille dum redeat: soli abi-
 re non licet. Nam quod fingimur litterarum
 præcepta tradere iuuenturi, leue est, & simile
 criminum ceterorum. Duo adolescentuli com-
 mune hospitium nobiscum habent: eos nobis
 hospes commendauit: eunt ad vestras publi-
 cas scholas, illic docentur. Nunc, quæ inuidia
 est, subdoperi interdum priuata diligentia? At
 Sectariorum numero qui hos habet, ignorant,
 aut dissimulant testimonium synodi Triden-
 tinæ: faciunt deinde iniuriam Casari, alijsque
 Principibus, qui nos adhibent ad conseruan-
 dos aut restituendos antiquos ritus religio-
 nis: hic enim ardor in æmulatoribus Ignatij,
 vt quem ignem accensurus Christus venit in
 terras, alimentorum suggestu perpetuent, vt
 viuat: seu suscitent, vt reuiuifcat: neque alias

quis dixerit nostras faces. Sic confutata oratio Cancellarij est. Nihilominus ille ad adstantes. Miratur (ait) hosce homines Princeps eius ditionem intrare ausos. Miretur potius (respondet noster) ab iisdem Indos, Sinas, Japonios, intimos Barbariæ populos penetrari. Tales esse debent venatores animarum. Post hanc sermonum vicem digreditur Cancellarius ad Principem: exponit vltro citroque dicta. Mox regrediens. Si summo iure (inquit) vteretur Princeps, iussa repentina migratione, ne dignaretur quidem aspectu. sed habet rationem clementiæ: audiet ambos, vbi alter reuerterit. nec desperat obedienter imperata facturos. enimvero imitandi Apostoli excussio pedum puluere solum vertentes. Sic ad paucos dies dilatus discessus. cum interea crebro ex aula mitterentur, qui interrogarent de alterius aduentu: siue cura quadam illa, siue acceleratio fuit. cum redisset, agitabantur (adulta licet Quadragesima) ludiquequestres, communi latitia: ad summam desiderabatur. facefferent nostri, & omnium oculos duo liberarent. At ipsi componunt supplices litteras, mittuntque ad Principem. Vocantur sine mora, fabri spei decursione equitum intermissa. foras iudicij hæc fuit. Se debat Princeps: ad os laena eius rudentis Lutheri adminiculum, Martinus Miras, identidem in aurem insusurrans: circumdeinde longo ordine nobilitas,

sup

con

consiliarijque in subsellijs: stabant nostri, re-
 quidem iam præiudicata, sed tamquam ante
 iudices pro se causam dicturi. Tum Princeps
 præfatus Lutheranum se esse, nostros Catho-
 licos (utebatur eo nomine ad augendam inui-
 diam) ferre non posse in suis terris pronun-
 tiata Catholicorum: neque aliam ob causam
 concione prohibitos. repetit dudum a Cancel-
 lario dicta. proinde, ut excedant, fixum in ani-
 mo habere. Ad hæc illi, prudenter ac modeste:
 Grauem esse facinorosorum pœnam in inson-
 tes: venisse accitu Canonorum, missu eor-
 um, qui potestatem habent: nihil tentatum,
 quod honorum aliquis improbarit: accom-
 modasse dictionem ad utilitatem audientium,
 quorum iudicium non reformident: nisi res ex
 arbitrio agitur, non ex lege. Penetrauit hoc
 Principem. itaque, ne quoniam deerat causa,
 ipse causæ deesset, aduersus Ecclesiæ effata,
 de sacrosancta Eucharistia, de sacrificio Mis-
 sæ, alijsque, profert nonnulla, sed rancida, ac
 vieta: & ne cum deficeret memoria, de scrip-
 to. quæ omnia cum facile refellerent nostri
 (restituente quamquam Miro partes Principi-
 pis, non meliore euentu) qui intererant, eorum
 doctrinam animique magnitudinem æque mi-
 rabantur. Amplius duas horas disputatio te-
 nuit. Cum tandem Princeps, impar veris, do-
 lorem animi iracundia tegens, surrexit, adie-
 citque toruis oculis, Non esse sibi ex verbo
 Dei

Dei responsum. Proinde decedat ad dictam diem, nisi malint duriora experiri. Nec diu post, exit edictum typis excussum, quo diserte, in vrbē, totaque eius ditione, Sectarij, corruptores, perturbatores reipublicæ, esse prohibentur. Quis acceperit hospitio, mille talerorum multa. Cuius atrocitatem edicti admiratus Princeps, & cum stomacho detestatus, castigato verbis typographo, conquiri omnia exemplaria, comburique iussit. Impetratæ dehinc induciæ ad dies quinque; & expressum testimonium a Collegio Canonorum, in hanc ferme sententiam, Missos duos excellenti homines doctrina, egregiosque animi, inuitatu primum Cœnobiarchæ Franciscanorum, mox & Canonorum rogatu, vt Cœnobiarchæ opem ferrent; ea in re officium, fidem, diligentiam satis superque probasse; tum vero, propter integritatem morum ac vitæ, Canonicis, alijsque multis, probatos fuisse: nunc commutata ratione temporum, exacto annuo spatio, ad suos, vnde venerant, remitti. Sub ipsum discessum, accurrens quidam inueteratam exuit hæresim quadraginta annorum: vt etiam abitus fructu aliquo non careret. Sed interea contigit vnum, atque alterum, ei simile, quod scripsimus triennio ante, in Prouincia Polonia, de nostrorum e Transilvania eiectione. Nam hic quoque vnus intimus Principi qui aduersum nos credulas eius aures

aures implebat, antequam nostri cederent
 ex vrbe, discessit e vita. Nec multo post, vnus e
 senioribus Canonicis summa ædis (qui se vxor-
 em ducturum apud Principem firmauerat fi-
 dem) morbo interiit. Terruit animos mors
 vtriusque: huius etiam sepultura. Dilato enim
 funere vltra decimum diem ad Parasceuen: vt
 (quo magis aduersarentur Catholicis) lugu-
 brem piorum exrimoniam campanarum pul-
 su fœdarent: eo die notabilis tempestas exor-
 ta est, vt nisi funibus alligaretur cadauer ad se-
 tetrum, efferri non posset. reliquus dein cul-
 tus Ecclesiasticus ex æde summa eiectus anno
 septingentesimo a primordio sui: atque ex a-
 lijs ordine Collegijs Canonicorum, & Mona-
 sterijs omnibus, duobus tantum exceptis. In
 templo enim Sancti Mauritiij (occlusis tamen
 foribus) fit sacrificium Missæ: & alterius Cœ-
 nobij Præses, cui nomen Heino, perseverauit,
 vt antiquos ritus non temeraret. Post hæc pro-
 cella a Cœnobijs virorum, ad uirginum couer-
 sa est. Harum Cœnobia illustri vetustate ac vir-
 tute sex (nisi me fallit aliqua similitudo no-
 minum) Visitatores auctoritate graues & per-
 fidia, omni ratione peruertere conati sunt,
 principale imperium obtinentes: immisis-
 etiam in earum vnum, Lutheranis aliquot fe-
 minis perditæ vitæ, ad alliciendos animos mu-
 liebres. Sed constantes illæ fuerunt, & viriles
 animos gerentes: vt admiratus Princeps ia-

Et esse dicatur vocem, quam superbus ille Persarum rex, qui naturæ bellum indixit: Viros ubi feminas, & feminas viros fuisse. Magni testimonium, & ab invito extortum. Hoc enim apud malos quoque multum auctoritatis Virtus, nec quicquam est vel ipsis inimicis, magis laudabile, aut metuendum.

MOLSEMIENSE COLLEGIVM.

DE QVINQVE deferentibus vana opinionum: de duobus in Societatem adscriptis: de agnoscentibus plurimis rationem recte confitendi: de celebrantibus conciones, & intra extraque urbem Catechismum: de deponentibus odia: de pie aliquot decedentibus in lectulo, non nemine in patibulo firmatis opera nostrorum: de cælestis agni beneficio in mulieris puerperio: de meretrice a lupanari abducta, puella a periculo: de excultis vtroque anno non paucis ad formulam nostrarum exercitationum: de extirpatis superstitionibus, reductoque vsu supremæ Vnctionis: de institutis semel atque iterum precibus ad horas quadraginta, alias etiam ad quinquaginta, auertendo hosti in Allatiam irrumpenti: deque alijs muneribus nostræ Societatis: distincte non ponimus, ad illustrem conuersionem viri principis animo festinante. Referendam hoc loco arbitror mentem ijs, qui hæc audiunt

diunt leguntue, ad ea, quæ triennio ante in Spi-
 rensi Collegio huius Prouinciæ de Ioanne Pi-
 storio adiuncto Catholicis memorauimus :
 quem & Princeps quidam ex Badensium ori-
 gine statuit cum Smidelino magno clamatore
 hæreticorum committere: his enim verbis vsi
 sumus. Hic porro Princeps, ni fallor, Iacobus
 nomine erat, vel a puero, domestica institutio-
 ne & consuetudine Lutheranis addictus. quos
 tamen accedente robore ætatis mentisque,
 cum animaduertit, sine luce sacrificij, sine um-
 bra pietatis, opifices absonarum opinionum,
 & inter se dissentientium : e contra Catholi-
 cos constare sibi pulchritudine rationum, ac
 vitæ : omnia apud eos esse splendida atque illu-
 stria: quæ prima spes est apiscendæ sapientiæ,
 coepit, an cum Lutheranis desiperet, dubitare.
 eius rei vt experimentum aliquod caperet, Ioã-
 nem Pistorium, quo medico, & consiliario ute-
 batur (is nuper abdicarat hæresim vt dixi-
 mus) proponere iubet quædam capita ad di-
 sputandum. Non recusat certamen Ioannes
 Andreæ Smidelinus, antesignanus Lutherana-
 norum in Germania, graui admodum ætate
 truncus, & prole numerosa, sed inferius sua di-
 gnitate ratus, si Theologus cum medico con-
 grederetur, vltro vocauit Iesuitam arbitrum
 pugnæ, seu, si mallet, aduersarium. Vbi vtrum-
 que intelligit paratum, neçtere moras, multa
 causari: donec hæreticus miles Alsatiam oc-

cupat. Tunc enim arbitratus non commisso-
 ros se periculo, multis comitantibus verbo
 ministris, Badam, quasi in locum certaminis
 venit. res contra cecidit. Adfunt inuitati
 propugnatores Catholice religionis, cum cla-
 bendi nulla esset potestas, retractat. condicio-
 nes disputationis, hac sententia, vt ab argu-
 mentationibus Dialecticis, effatisque Philo-
 sophie (quam inanem vocat Apostolus) abli-
 neant. Igitur inicitur pugna in magna nobilitate
 corona, & virorum Principum: a qua miser
 fatigatus victusque discessit Smidelinus, vt
 omnibus ludibrio esset. Haud fallebat ipsum,
 qua fama distraheretur: itaque libello edito
 se uictorem pronuntiat: sed cum, vt indoctus
 antea rideretur, nunc etiam vt stultus, ad ex-
 dium compulsus vitæ, supremum diem exple-
 uit. At Badensis Marchio, cum vanitatem ma-
 gistri & inscitiam, Catholicorum modestiam
 & rationum pondera tacitus considerat, ad
 defectionem quidem spectabat, sed tamen nõ-
 dum a iugo se abripiebat inueterata consuetu-
 dinis. interea Deum votis precibusque fati-
 gabat, vt lucem ostenderet. factum per eos
 dies, vt eiusdem concionator Principis, testis
 superioris disputationis ab hæresi descisceret.
 hoc cum improbi ægre ferrēt, gratulatus Mar-
 chio, hunc quoque componendum cum illis
 existimauit. Confluxere multi abstergendæ
 communi maculæ, ira animos acuate, sed.

Dei

Dei ope Catholicus duplicata gloria inuictæ religionis discessit. Hic Marchio, nihil prolatandum ratus, Patrem Rectorem Collegij accersit, audit decreta Tridentini Concilij, bi-
 diu ieiunio corpus macerat, vacat contempla-
 tioni rerum diuinarum, & cogitationi veteris
 vitæ: demum, peruigilata nocte, postridie pec-
 cata patefacit, tactis Euangelijs iurat in obse-
 quia Catholicæ professionis, sollempni ritu: in-
 terest rei diuinæ, ad cæleste accedit cõuiuium,
 læto sane vultu, sed ad modestiam composi-
 to, vt ex oris habitu qui cernebatur oculis,
 animus quodammodo intus cerni posset. Ipse
 quidem tanta se voluptate perfusum esse testa-
 tus est, quanta numquam antea in omni vita.
 Neque hic acquieuit. Postero enim die sic ad
 Rectorem. Heri (inquit) Deo pollicitus sum
 daturum operam, vt quorum cura mihi com-
 missa est, reducantur in viam, si alicubi errent:
 non aliter faciam eo adiuuante. Itaque pro-
 posito edicto, concionatores hæreticos, & si
 qui Catholicam fidem amplecti nolint, exire
 iubet: Episcopum, & sacerdotes aduocat in-
 staurandis sacris: calendarium Gregorianum
 promulgat: ipse obuios quosque hortatur, se-
 ducem sequantur, antiquam religionem liben-
 ti animo capeffant. Nec deerat voluntas mul-
 torum, si verbis crederes. Mittebantur inte-
 rea a vicinis locis cum muneribus, sacraque
 supellectili, qui nomine Principum gaudio fun-

gerentur. Summa bonorum omnium erat expectatio: cum impietas se conuertit ad nota arma. venenum inter epulas datum: quo paulatim irrepente, sine non statim succumbente natura, cum mors ad decimum diem differretur, nihil fecit, quod reprehensum, nihil dixit, quod reuocatum velles. omnia plena pietatis, ex quibus agnosceres contemptum mortis, ac desiderium vitæ celestis. Cum deinde se deficere sentiret, armatus omnibus sacramentis, inter omne illud tempus, quo pius spiritus mortali secernebatur a corpore, a Deo veniam peccatorum, & Ecclesiæ instaurationem suppliciter petens, ad meliorem vitam migravit. Vir, si spectentur ingentes cogitationes, quibus impleuerat pectus (vti a Deo æstimantur) comparandus cum illis, qui Christianam religionem propagarunt. Nec tamen caruit admiratione, quod vxor eo viuente pertinax, post ipsius obitum hæresi renuntiavit. Ceterum amplius discipulorum numerus, & fructus: data ab ijs, posteriori anno, dramata duo eleganti ornatu. Parthenianorum, vt alias, pietas incensa. Catholicum adolescentem extinctum in hæreticorum pago importarunt in urbem honorifica pompa. Collegij ædificatio promotæ: sacrum instrumentum, & bibliotheca aucta, multorum liberalitate. At fundator noster Episcopus excellenti pietate foundationem constabiliuit posteriore anno, muniuit que litteris amplissimi-

plissimis, magno Argentinensis Ecclesie proce-
rum virtute ac nobilitate præstantium, as-
sensu.

COLLEGIUM CONFLVEN- tinum.

CONIVNGAM duas narrationes po-
sterioris anni propter similitudinem re-
rum nõ indignas. Ex iis qui in scholis instituun-
tur, vnus obligauerat se voto ad sancti Mat-
thie Treuirensis binæ profectiois: mox con-
cedit e vita: orat tamen hospitam extremis
sermonibus, admoneat parentes, vt pro se vo-
tum exoluant. moritur dein pater adolescen-
tis: mater ad hæreticos transit, & ad virum se-
cundum: filius negligitur. Quarto post anno
adolescentis species hospitam aggreditur, se
contemptum grauitè exostulans. Refert
rem illa ad Ecclesiasticum magistratum trepi-
de: habita est fides: iubent matrem vitricum-
que suscipere peregrinationem votiuam: fa-
ctum: sed animis inuitis: dein tristis apparet
imago filii: negat eum laborè sibi vtilem fuis-
se, non sponte sumptum. hilarem enim dato-
rem a Deo diligi: proin si eum liberatum ve-
lint, repetant idem iter studio volenti, se eo-
rum comitem futurum. erant preces, sed qui-
bus contradici non posset, nisi mallent mole-
stam formidinem. itaque subijt voluntas pere-

grinationis. et docebat ipse in effigie interdum aspectabili, quid, quando, quantumque offerri ius fasque esset: quin & præcipuam quoque aram cum illis circumijt, & ad sancti Matthiæ reliquias demisit genua venerabundus. Post hæc soluto voto matrem educit templo. Iam, inquit, reuertere, in nomine patris & filii & spiritus sancti. & in faciem columba miri candoris ex oculis mirantis euannit. Hæc, vti gesta sunt, vir, & vxor, non multo post grauissimo correpta morbo, cum Senatu narrassent, eiusdem iussu missi ad Collegium, vt referrent nostris, quod scire multorum interesset. Huic narrationi subtexenda altera non dispar. Mulier genere nobilior quam pietate, sic male tractabat filium alumnus nostræ disciplinæ, vt ei aliquando, quod sextis feriis respueret carnes, fregerit brachium. deinde moritur in eadem perfidia: sed non absit suspicio (an quod aduersum egenos liberalis & benefica fuisset) quin durante adhuc tractu & lentitudine mortis, miserante Deo, sit ad pœnitentiam conuersa. Septennio post, horrendis circumdata flammis, terrifico cruciatu, eidem offert se filio, implorans eius misericordiam, miseria ostensa. orat anno integro quotidianum sacrificium, ac mundum suum omnem muliebrem Deo offerri. nullum esse maiorem locum filio in matrem exercendæ pietatis. non fuit opus pluribus ad impellendum

tendum adolescentem sua sponte propensum.
 plenus miserationis ac metus annuit: quo nõ-
 dum plane consumpto, sese cum patre coniun-
 git: is iam pridem ab hæresi se eiecerat: pla-
 cuit utrique rem maturari: nec mora, fit sa-
 crum quotidie: ad quod accessisse eam asper-
 gentem se aqua lustrali, & stimulos interim
 addentem viro, si forte cessaret in preces, ne-
 que fuisse vanam imaginem, quotidiana ipsius
 species affirmavit. nec minus interea eunti fi-
 lio in Europam ultimam comes additur ma-
 ter, dieique prædictionem, post elapsum an-
 num, quo eripienda erat ex atrocitate pœnæ,
 pulcherrimo visu implevit. His duabus histo-
 riolis, sicui est voluntas, aut otium similia
 conferre, non inutile erit adiungere, quod
 quinto abhinc anno tradidimus, in Provincia
 Francia sub finem, Collegio Augensi. Cete-
 rum hæc, quæ dicta sunt, fuerint argumento
 discipulorum pietatis. doctrinæ enim, tam
 persæpe in dialogis, publicisque actionibus
 specimen datum, tum variorum elegantia car-
 minum, in excipiendo Archiepiscopo funda-
 tore nostro, cuius animus magnis & assi-
 duis beneficiis erga nos expleri non potest. is
 alterum domicilium habitationi nostræ com-
 modum ædificat, sollemni iam cærimonia con-
 secrato lapide in eius fundamenta deiecto.
 suam quoque benevolentiam ostenderunt ci-
 nes, cum in provincialibus comitiis, non mo-

do ra-

do ratam habuerunt nostram vectigalium immunitatem, sed differuerunt augendos reditus Collegii: vt augetetur numerus tam utilium collegarum. Igitur frequentatum templum: multi concionibus ad rectum iter redacti: quidam se innouarunt ad religionem bonam: totius uitæ maculas non pauci viri nobiles per confessionem expiarunt: inductus inter multos necessarii ieiunii vsus: eiectus cultus inutilis calamistratæ comæ: immoderatum conuiuiorum sumptus castigatus: beneficentia in pauperes excitata: iniuste parta reddita: credita pecunia, ne debitores laberentur, in periurium, remissa: meditationibus piis viri Ecclesiastici aliique exerciti cum fructu: adiuti moribundi, & in valetudinario decumbentes: reconciliati discordes: superstitiones aliquot euulsæ: custodiæ subleuata: reuocata ad firmitatem maleficæ, quæ ducebantur ad mortem: particula consecrata cetera, ad depellendos horrores demonum, vimque auertendam veneficiorum, utilis inuenta: domi forisque explanatus Catechismus, magna discipulorum æmulatione. Hæc & talia, vt multa sunt, magna etiam videri poterant, nisi admirationem adimeret consuetudo reliquorum annorum.

MONASTERIENSE COLLEGIVM.

INGENS mutatio civium post nostrorum
 in hanc urbem aduentum. Rosariorum,
 piarumque imaginum vsus reuocatus. libri
 Catholici substituti Lutheranis eiectis. pro
 impuris cantionibus doctrinæ Christianæ can-
 tus inductus. Egregia optimatum aduersum
 nos beneuolentia. hinc intelligas. Baiuli duo,
 hominum genus natum ad vina perdenda, in
 taberna publica cum se inuitant capaciori-
 bus poculis, laxant linguas in contumeliam
 nostram: deferuntur ad magistratum aucto-
 res, & maledicta. vterque compingitur in vin-
 cla: paucis post diebus publico iudicio acer-
 be increpiti, quod in Iesuitas, vocatos a Col-
 legio Canonicorum, gratosque Senatui, tam
 petulanter debacchati essent: dimittuntur da-
 tis vadibus ne in posterum nos carpant ser-
 monibus, cum seuerissimo interdicto. Alio
 tempore cum quidam in foro, erga Societa-
 tem animo infenso, nobis malediceret, silere
 iussus est. addita causa, non esse de eorum exi-
 stimatione detrahendum, quos Cæsar, & tot
 Principes imperij, in oculis ferant. Proin tu,
 si Senatui placere cupis, mitte ingrata ver-
 ba, nec tibi profutura. Cognitum id etiam in
 fabrica templi, Gymnasijque, cuius sollemp-
 nis initium factum, anno superiore sexto no-

nas Quintiles: ita enim multos, tam duris licet temporibus, habuimus adiutores, ut multum processerit. Gratum id quoque aduersarijs, e quibus duo pecuniam sponte obtulerunt. refrixerat enim rumor, quem ridicule vulgauerant, subsidere tantum opus nocturno tempore, quantum interdium se crexerat. Nec minor progressio in amplificanda religione. A peccatis totius vitæ vno anno absoluti quadraginta: ab hæresi duodecim: ex his quidam magno natu Anabaptistarum architectus. Cum vnus e nostris per Caluinianum oppidum iter facit, diuertit in Cœnobium virginum: audiuit Antistitam, atque alias tres: plures (vt in transitu) non licuit. Tremonia oppidum est Lutheri mancipium, sex ipsis milliariibus Monasterio distans: nouem ex eo virgines splendidis familijs, fama nostrorum excitæ ad Collegium curru aduolarunt, obitura sacrosancta mysteria: in discessu tres relinquunt adolescentes in scholis informandos. sin istre id acceperunt Prædicantes, & dissiparunt, aduersa fama. at illæ tectæ conscientia apud Franciscanum sacerdotem singulis hebdomadis se patefaciunt, missisque ad nos muneribus augendæ sacræ supellectili, professæ sunt, diuina cum ope, suæ perseuerantiam pietatis. Addam quod Patri Reçtori accidit non iniucundum scitu. Viduæ filius multa claritudine generis Neapoli vixerat: in (illo oculo Italiz)

nec

nec audebat quisquam cum tam acerbo nuntio matri se offerre: fecit hoc noster mira dexteritate: ad eam accessit (aberat enim procul vrbe) & commonitam Dei voluntatis firmavit ad patientiam. interea a serenissimo Herneſto Monasterienſi Episcopo præpropere ad urbem accerſitur. Diſceſſum eſt inde, hora noctis vndecima, tam denſis tenebris, vt nullus eſſet vſus oculorum. prætentandum iter manibus rhedariorum, antequã equos imitterent: in hoc labore trepidantibus, obijciunt ſe bina monſtra albicantia, & quanta longitudo erat corporis, ducto quodam quaſi ſulco radiante: exterriti rhedarij, qui priores viderant, execrantur clamore ſublato: audita cauſa Rector ſilere iubet, & tacitis precibus incumbere. Tũ ipſe, vt vidit ſpectra, timorem diſſimulans, an moderãſ, Sia Deo (inquit) veniſtis, ſignũ edite: ſin ſecus, hinc facesſite cum veſtris terriculis: conſiltere viſa haud longe a curru: cum dein iterum appropinquarent (niſi timor animi imponebat oculis) repetito eodem carmine, & hoc amplius. Omnis ſpiritus laudet Dominum: in ſuas latebras reſceſſere. neque ita difficile deinceps ceterum iter fuit. Magna Catholicorum, diſcipulorumque (ij iam mille ſexaginta) virtus. aliqua exempla ponentur. Vir nobilis, vbi noſtrorum conſilio uti cœpit in rebus pijs, mulierem e qua par liberorum ſuſceperat, domo exegit: ſic vt præciſa ſpe
redi;

reditus alteri nupserit. Quidam e nostra disciplina reuersus in patriam eijciendæ matris fuit auctor patri, quam concubinam habebat, pia quadam impietate, vt vtrique prodesset. Redire alter noluit, donec genitor purgavit domum ab iniusto concubitu. Quidam honesta familia atate confectus (centum enim ac decem agebat annos) & captus oculis, imbecilla membra & fluxa senio vix baculo sustentans, manuque aliena dirigens pedem, ad nos perreptaui, instauratores, (vt prædica-
bat) antiquæ religionis: Patresque allocutus, in
genti veneratione, hoc tantum accusare dice-
bat cæcitatem, quod quorum oscularetur
manus, Dei famulorum ora tueri non pos-
set. Redijt idem ad templum promulgato
iubileo; mox sacerdotem a confessionibus
domum accersit; metam hanc sibi esse dicti-
rans uotorum in hac vita, aliqua vt curæ
particula deriuaretur in suas reliquias, post
tempus supremum, ne seruulum se reculerent
minorem quidem, quam vt illuc nostri descen-
derent, sed neminem esse negligendum. Con-
temnendam omnino faterere cæcitatem ocu-
lorum, præ acie mentis. Vidua quædam domo
Frisia, non ignobilis, voluntarium hic sibi de-
legerat exilium, in singulas hebdomadas sa-
cra mysteria vsurpandi: cum hieme reuississet
suos, maledicorum frigore contempto, quin-
quaginta ad pietatis studium accendit, & pro
pinqvas

pinquas virgines nobiles a se olim Catholice
 instructas ita firmavit, ut nullis postea nec
 blanditijs nec minis a proposito demoueren-
 tur. Ceterum ipsi (ita fert opem pauperibus
 & rurnosisque) propter merita imponi possit
 cognomen maternæ venerationis. Redeo ad
 discipulos: quorum permulti e nobiliore Vest-
 phalia. Bona eorum pars ab hæreticis paren-
 tibus ac magistris. Nempe tale nomen Socie-
 tatis, ut oderint vulgo religionem ipsius, insti-
 tutionem vltro exoptent. Ex una Tremonia
 conuenere quadraginta. Brema (clarum olim
 Balticæ emporium) Archiepiscopi Saxonum
 sedes est, Caluinum & Bezam crepat. ex ea
 malorum seminator quidam sexaginta anno-
 rum ex plantario Melanchthonis filium addu-
 xit nostro arbitrato formandum, & sollicita-
 uit gratiam muneribus allatis. At filius patre
 sapientior conuertit se ad bonam frugem. Mi-
 rum de adolescente Lubecensi. Lutherum hau-
 serat cum lacte, et Gymnasia frequentauerat
 eiusdem farina: verum subodoratus ex sermo-
 nibus librisque ancipites Prædicantium opi-
 niones et varias, summam constantiam Catho-
 licæ religionis, matre vidua, amicis, opibus,
 relictis, Monasterium confugit, exploraturus
 veritatem; quam arcte complexus, post gene-
 ralem confessionem profiteri voluit in sacel-
 lo nostro. Ceterum, tertio post mense insertus
 in Sodalitatem Annuntiatæ Dei matris (ca-
 hoc

hoc primum anno, festo ipsius die nata est) eam
tam opem ostendebat vbertatis, vt quasi offe-
cerit mala lingua, laboretur in morbum, &
alienationem mentis, qua sibi pugionē in uisc-
ra adegit: sed sic tamen vt resipuerit, factumq;
ingemiscens, & peccata delens confessione
obierit septimo die. Hic enituit sodalium ca-
ritas (ij iam numero quinquaginta) cum lan-
guenti mortuoque præstiterē officia Christia-
na pietatis. Insignis etiam fuit eorum religio,
cum supplicatum est numini, continenter ho-
ris bis viginti, amoliendi hostilis exercitus
ingruentis. Adnotatum autem est: quæ hora
absolutæ sunt proces, repentino terrore per-
culsum hostem, collectis vasis castra mouisse.
Sed & adolescentuli duo, parentum atrocitate
a nostris scholis ad Calvinianos traducti persi-
stunt adhuc in obseruatione Catholici ritus.
Eorum alter, præscripta recitans, audita re-
narrans, cum æmulis decertans, non desinit
insignire frontem cruce, præceptore quam-
quam verante, & irridentibus æqualibus. At
eiusdem Gymnasij puer, pertæsus illius tene-
bras, perturbatum ordinem (nam pueri cum
puellis docentur) vt nobis traderetur, quod
precibus a patre obtinere non potuerat, arte
quadam, eum profecutus pedibus, cum nundi-
natum veniret ad urbem, extorsit, nec desinit,
qui, vt nouam hæresim (quod dicitur) nouo pa-
xillo suspenderet, in vicino quodam oppido,

Lu-

Lutheri solim deliramentorum in Calvinum
 mutatione insigni, aduersam nobis Academia
 lam excitauit, siqui a nobis transfugerent,
 excipiendis: sed, cum res contra caderet, de-
 ridiculo fuit. auctus enim numerus noster ex
 imminutione ipsius. Sunt & alij vitiligatores.
 sed cicadas dixeris: quo magis in claro nostro
 Sole aestu vruntur inuidia, et stridentes potius
 quam loquentes questu suo rumpuntur. Quo
 die pompa luculenta circumlatum est sanctis-
 simum Christi corpus, emeris homuncio de
 tenebrosa popina, irrisit in templo maximo
 concinentem Clerum, nec contumelijs dicen-
 dis in Catholicos pepercit: nescius impuram
 hanc dicacitatem ei vltimam esse. redijt enim
 ad suam palæstram: mox cum obruisset vino
 calorem omnem mentis, auram captans e fe-
 nestra, cæco præceptique casu, elisis faucibus,
 & obruto capite infelicè animam expuit. Ali-
 us cū pugnaasset duabus lucubratiunculis con-
 tra præcipua capita religionis nostræ, orarunt
 primores ciuitatis, vt cohiberetur Antidoto
 veneni pestis: igitur editus est liber Germani-
 ca lingua, quo delectatos esse multos seu po-
 tius adiutos, Proepiscopi Canonorumque
 approbatio, missis vltro muneribus, declara-
 uit. At ipsius Episcopi beneuolentia erga nos
 quanta? quam multis humanitatis impressa ve-
 stigijs? Simul hanc urbem attigit, egressus eius
 publicus talis fuit, vt multa stipatis Vestpha-

lorum nobilitate nos quasi salutatum veteri
 domum : hic locum perlustravit destinatum
 extruendo templo : vbi vt assedit, dedere ado-
 lescentes, e schola, decem, actiunculam, pla-
 cuit acroama: nec discessere actores sine
 rollario. acceperunt singulos taleros : de
 ipsis, aliis incitamentum. Postero anno Abi-
 lonem, tãto plausu, vt dicerent nihil quicquam
 melius visum, reuocata cum esset vulgo, repe-
 tere oportuit. Sodalitio dignatio ex occasio-
 ne accessit. Vetus mos tenuit, vt festis die-
 bus Pentecostes a magistris educerentur scho-
 lastici longo ordine, veluti sub signis, in quer-
 ceta suburbana : illic constructis vmbraulis
 exhilarabant animos dape collatitia : ludi ex
 apparatu Frondalia dicebantur: res ab initio
 fortasse minus reprehendenda in nimiam li-
 centiam excreuerat: vt nonnumquam Bacchi
 principia desinerent in Martem . Nemini bo-
 norum erat dubium quin esset coercenda : sed
 satis superque est gratuiti furoris in adolesce-
 ribus . Quis nunc collectos irritare audeat,
 cõcitos voluptatis cõcessæ dulcedine, quam
 vetustate defendant? Ita (an quod natura con-
 ditionis humanæ tardiora sunt remedia, quam
 mala) quod in eiusmodi rebus accidit, consi-
 lium dabatur a multis, periculum nemo sume-
 bat. Nos primo anno, quo hic docuimus, cau-
 sati difficultatem temporum (vt proxime scri-
 ptum est) ab allapsu pestilentia, sustinimus

utcumque mussantem turbam. Anno superiore, cum remisisset morbus, cælo præsertim blandiente, iamque ardorem iuuentæ incendente flabello maleuolorum, pristinum morem velle cœperunt. Inuitis nobis Frondalia celebrantur: nec res caruit tumultu. exacto die per lætitiã, cum lasciuia reditur ad urbem agmine instructo. Aegre hoc fuit magistratui: & præcipuus quisque turbator conquisiti. Gratum omnibus lætumque fuit, ea tempestate, qua tabes veluti quædam infecimenes discipulorum, fuisse sodales omnes nostro in sacello, pijs exercitationibus operam dantes: neque eorum quemquam in eam coniurationem nomen dedisse. sopita postea est res omnis, non cum parua commendatione constantiæ nostrorum in tuenda disciplina. Postero anno, tres iuuenes cum offendissent calore ætatis, quærebantur ad vincla: sed hi quoque benigna nostrorum inuitatione ad officium sponte præstandum inducti. Ceterum priore anno circû pagos vtiliter excurrimus. Altero opera omnis stetit intra urbem intercluso exitu. Grassabantur impij prædones in formam pæne iusti exercitus: disturbabant altaria: conspurcabant baptisteria: sanctorum imagines fœdabant, frangebantque: ipsam sacrosanctam Eucharistiam, ita indigne tractabant, vexantes manibus, pedibus proculcantes, vt horreat manus reddere, animus memig

nisse. hoc immaniores ipsi, quod ea fecerunt, quæ audentibus scribere, ipsa credo collique-
 feat pagina, exarescat littera, ne prodatur in-
 restabile sacrilegium.

MISSIO VOLCMARIENSIS

VOLCMARIA, oppidum est in Hassia
 finibus, quattuordecim millibus passuum Mo-
 nasterio procul, a Lutheranis circum obsessa:
 ex quo & infecta ipsa eodem veneno. Carebant
 aræ imaginibus, aris sacerdotes, sacerdotibus
 tépla. sacerdos vnus Moniali abducta scribam
 publicum agebat, actorum omnium oppidi au-
 ctor, sua sorque. In scholis venefici duo perde-
 bant iuventutem. in templo furiosus Minister
 populum euertebat, iam a Luthero (vt est in-
 constans perfidia) degenerantem in Calvinum.
 ita conuulsa religione detractabatur impe-
 rium Principis. ea iure pertinet ad Archiepi-
 scopum Coloniensem. Quo igitur tempore se-
 renissimus Hernestus huc intulit pedem, ante
 noctem impium Calvini æmulum turbinem &
 facem animarum, & perfidos ludimagistros,
 discedere iubet. ciues dein edicto monuit, se-
 dem mutarent, aut fidem. postridie lætissima
 symphonia, magna que oppidanorum frequen-
 tia factum est sacrum eo præsentem, longa de-
 suetudine pane in obliuionem adductum. Tum
 quoniam difficilius videbat esse retinere bo-
 nos

nos usus, quam restituisse. (hoc enim vi qua-
dam fieri potuit, illud non nisi voluntate fa-
ciendum) Parochum templo, publicis scholis
præfecit magistros, cum approbatione nostro-
rum. Deinde (vt ferme initia sunt difficilia)
subsidiū Parocho poposcit a Collegio Mo-
nasteriensi. Missi duo: eoque absente a Senatu
honorifice accepti. Aberant & Duumviri ad
Hernestum, nempe facultatem communi-
candi sub vtraque specie petentes: sed irriti
rediere. Igitur hoc quasi breuiarium, vt in
tali oppido, operum, Ab historia Christi Domi-
ni in Crucem acti placuit ordiri: interiecta
interim quæ ad firmandam veterem fidem in-
fringendumque Calvinum idonea erant. Ad
confessionis mysterium tot annis intermit-
sum ierunt quotidie multi: ritu Catholi-
co salutare Christi corpus perceperunt in
Paschate quadringenti: plures haud dubie fu-
turi, si explorandæ conscientiæ plus tempo-
ris habuissent, reuersuros sponderunt Pen-
tecoste. Sanctiorem hebdomadam insigniue-
runt cærimonis splendidissimæ: earumque vis
omnis explicata, populo audiente. Ceterum
apertus fons, octauum post annum, aquæ lu-
stralis: eaque ita munda ac nitida reperta est,
ut si nunc recens defusa esset. Noctis eius, quæ
(ex veteri more) celebratur Christi memoria
de Inferno triumphantis, lata species fuit. Præ-
lata Crux circum mœnia, modulatu Catholi-

co, populo prosequente: mox, die adulto, maior frequentia in ornando celebrandoque egressu Dominici corporis: agris oculis ferente vicinia, vnde confluxerant multi tum curiose contemplantes omnia, tum maleuole cuiuillantes. Neque id ignarum nostris. Itaque vtendum ratus occasione, pro concione alter, quæ hæreticorum (scelera nuper reperta prificis vocabulis obtegentium) fraus esset, atque inscitia in circumueniendis populis, exponit. perculit veritas orationis non ignobilem corruptorem pubis: ea cum feruet maxime, non dissimulata iracundia discessit, vix a risu defendentibus, qui hec videbant, hominis insaniam. is Blissenius erat, promulgator centonum Latinogermanice, nomine ad ostentationem composito, aduersum Iesuitas: confessor Grammaticæ, in quam vnã ex titulo disceres transisse omnem succum Latinæ linguæ, probis auctoribus tamquam penitus excussis, ac spolijs ventis, vmbraeus doctor, qui deleret ingenia iuuentutis. Ceterum, supererat eodem in oppido Cœnobium optimarum virginum, quæ nunc reuixisse sibi videntur: quamdiu dominata est hæresis, testata remordisse semper animos desiderium antiquæ religionis. Nec minus, magno concursu (vt ferme ad res nouas fieri solet) catechesi puerili principium datum: vt educata tenera ætas nutrimentis Christianæ doctrinæ ipsa.

ipsa se postmodum confirmet robore pietatis.

SEDES PADERBORNENSIS.

DVM HAEC a Monasteriensibus aguntur, non cessarunt nostri Paderbornenses. Vno anno conuerterunt ad fidem quattuor: altero duos: ad detestationem peccatorum totius vitæ minimum quinquaginta. Sacerdos apostata ab incestis nuptiis ad Ecclesiæ gremium reuertit. Tres ab illicitis amoribus feminarum: mulier a turpitudine prostituendi corporis: par coniugum a mutuis odiis: duo, a consilio sibi afferendæ mortis, abducti: acceptus in Societatem adolescens egregius doctrinæ ac pietatis. Sed discipulorum laus non tacenda. fuere, qui laciniosa & striata collaria cum echinis suis, quæ nunc gestare (vt cirratam frontem) sæculum vocatur, oblique perstringente magistro, cum se notari intelligerent, coram omnibus sponte sibi conserpserunt, vellicaruntque: siue quod oculorum coniectum & digitorum intentum ferre non possent, siue vt obtemperarent monenti: vnus, ætate grandiusculus, indignans sacratam ædem fœdarâ situ, oppletamque sordibus, deiectis operis aranearum, ac deterfo puluere per purgat. idem cum in sacerdotes duos incidisset in publico minus religiose loquentes, nec

eitra hæreticorum offensam, officii commo-
 nuit, ne suam ipsi mentem, aures aliorum, ne-
 faria voce polluerent. Quilibet hominum re-
 prehensionem publicam iniquiore animo-
 rat: ne dum uiri graues, sacerdotio præditi,
 ab eo, qui propter aetatem contemni possiet
 tacerent tunc quidem, quia vera obicie-
 bantur: postridie tamen iniuriam sibi factam
 apud Collegium Canoniorum expostulant:
 sistit se adolescens: sed ita prudens agit cau-
 sam suam, ut tanto magis illis verecundia vi-
 ctis laudatus discesserit. Neque omittendum,
 cum quosdam inter sacra tinnientes modera-
 te compescuit: Ac ne illud quidem, cum suis
 sumptibus, adhibitis etiam symphoniacis, ce-
 lebrauit dedicationem sacelli, carimonia (ut
 omnes, recentis adhuc lætitia, prædicauere)
 incomparabili. Alter a nostris scholis abstra-
 ctus, data optione, ut vel hæreticos audiat,
 vel rus concedat (erat ætas) quotidiano ope-
 rifaciundo, hoc proximum optauit: excoqui
 corpus maluit Sole, quam imbui animum mor-
 ribus prauis: donec quod cupiebat, a paren-
 tibus, silentio ac patientia expressit. Iuuit
 ad acuendos multos, quod vni dicitur contigisse.
 Laborabat propter exulceratos pulmo-
 nes difficultate respirandi, adeo, ut animum
 quoque trāsuersum ageret corporis morbus:
 ceterum accitum sacerdotem æger agnoscit,
 blandèque excipit, identidem repetens confi-

teri velle: ea res, vt ex insperato, maiore gaudio domesticos affecit: igitur peccata confessus, viaticoque instructus, breui moriendum sibi esse dixit: tum parentes graui oratione admonens, darent operam, ne sorores duæ per eorum incuriam hæreticos sectarentur, quieuit, neque irrita cohortatio. iustis peccatis domus tota in nostro sacello Catholice communicauit. Coniungam non dissimile factum viri, e comitali morbo in furorem delapsi, vt promiscue quoscumque obuios, peteret hasta: eum adueniens sacerdos placatum reddidit, dein cælestis agni gestamine firmavit, & ad rectius viuendum instituit. Ex ijs porro, qui alumni fuerunt nostræ disciplinæ, posteriore anno, quattuor varijs in locis docere cœperunt. Eximia vnus virtus, qui vt Warburgam venit, non ignobile oppidum huius dioceseos, sic apud puerorum ingenia offendit, insidentem propter hæresim cuncta in deterius trahentium, vt esset non solum suspectus omnibus, sed etiam inuisus. verum prudenti dissimulatione, et (quod multum valet ad conciliandam beneuolentiam) fideli opera, ita eos deuinxit, vt tribus post mensibus composito agmine incedentes medium per oppidum ad sacram synaxim adduxerit. ibidem explosis, Lutheri Catechismo, funebri cantu Germanico, formula Deiparæ venerandi ex deprauatione Caluini, quod est

Catho-

Catholici ritus reductū. De suburbano Monasterio contentio inter deposcentes primam sedem dirempta. In altero, adductus ad patrem dum Antistiti quidam, qui recusans imperium destinabatur ad vincla. Hæc inter, Paderbornenses aduersum nos olim feri, mitescere & patientem aurem culturæ accommodare. Principis magna comitas, quam auget consuetudine & familiaritate. Posteriore anno sacerdotem postulauit, qui concionem haberet in frequenti nobilium & externorum hospitium conuentu. Claudet Prouinciam festiua, nec infructuosa narratio. Scholarum nostrarum adolescentulus sic vexabatur ab immundo spiritu, vt nullus nec cibi, nec somni locus esset. ducitur ad nos, & (cum uolente Deo) post aliquot dierum pugnam, summa vi prostratus est hostis. In ipso certamine, noster, vt exprimeret confessionem imbecillitatis, digitum in obsessi os insertabat, sine noxa: hanc fiducia æmulatus quidam e circumstantibus, dum audacior incitat morsum, dente appetitum digitum, ueritus ne commanducaretur, festinus extraxit, dolore ingenti, quem pudor æquabat: omnium risu uidelicet in eum conuerso, dictitantium homini hominem non parum interesse.